Ե· ՏԱՐԻ 1433   Թ·Ւ·Ա· ՀԱՅՈՑ 4380 ՍԱՀՄԻ 1   ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1888   (Ն. Տ.) 25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1888   19 ՍԷՖԷՐ 1306

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԵՒ ԱՅԼ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه ده غلطه ده نورادونكيان خاننده آرهولك
غزته سی اداره سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	դահեկան արծաթ	160
» » Վեցամսեայ	» »	80
» » Եռամսեայ	» »	40
Գաւառաց » եւ տեղական Թղթատարով տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար եւ տեղական Թղթատարով վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներէ տարեկան	Ֆրանք	58
» » վեցամսեայ	»	26

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1888

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ

Հռոմ, 19 Հոկտ.— Վիլհէլմ կայսր այս առաւօտ կանուխ ելաւ, և զինուորական մարզանաց դաշտը գնաց, Պերսալյէրի զօրաց վաշտի մը մարզանքը տեսնելու. Կայսրը Մարկարիտա Թագուհիէն և Իշխանուհիներէն հրաժեշտ առաւ նախաճաշէն ետքը. Միջօրէէն ետքը ժամ 3ին, Քուիրինալէն մեկնեցաւ, Իտալիոյ գահաժառանգին և Թագաւորին եղբարց հետ. Երկաթուղւոյ կայարանին արքայական սրահին մէջ, կայսրն ու Թագաւորն հրաժեշտի ողջոյնը փոխանակեցին՝ զիրար քանիցս ողջագուրելով. Կայսրն համբուրեց նաև զԹագաժառանգն և Թագաւորին եղբայրները. Կայսրն ապա դարձաւ առ Պ. Քրիսփի, որուն հրաժեշտի ողջոյնը տալով, կարճ խօսակցութիւն մ'ունեցաւ, յոյս յայտնելով ուրիշ ժամանակ նոր այցելութիւն մը տալու Իտալիոյ՝ կայսրուհւոյն հետ. Կայսրը քանի մը խօսքեր ըսաւ նաև իւր ի Հռոմ այցելութեան քաղաքական կարեւորութեան վրայ. Թագաւորն ընկերացաւ կայսեր մինչեւ ի շոգեկառք, և խօսակցեցաւ մինչեւ որ կառախումբը մեկնեցաւ. Քուիրինալէն մինչև կայարան զօրքեր բարեւի կեցած էին. զինուորական նուագարանք գերմանական ազգային երգը կը հնչեցնէին. Չատ ժողովուրդ կար, որ իբրեւ հրաժեշտի ողջոյն, կեցցէներով կը մեծարէր զԿայսրն. Թագաւորն ալ կայարանէն ի Քուիրինալ վերադառնալուն ճանապարհին կեցցէներով շնորհաւորեցաւ իւր ժողովրդէն. Կայսրն ի Նափոլի գտնուած միջոցին առ Պ. Քրիսփի ընծայեց իւր լուսանկար, ձօնման քանի մը ինքնագիր խօսքերով և օրուան թուականաւ. Կայսրն յոյժ նպաստաւոր տպաւորութիւն մը թողուց ամեն դասուց վրայ որոց հետ ի հաղորդակցութեան գտնուեցաւ յԻտալիա. Ամենուրեք գիտուեցան իւր սիրալիր վարմունք, և պաշտօնական շրջանակաց մէջ ալ շնորհակալ մտօք գնահատուեցաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան համարձակախօս եղանակն, որով ցրեց իւր ի Վատիկան այցելութեան տրուած ամեն թիւր մեկնութիւններն. Իւր յԻտալիա այցելութեան նկատմամբ ընդհանուր համոզումը սա է թէ Իտալիոյ և գերման Կայսրութեան կապերն աւելի մտերմացնելու մեծապէս նպաստած է.

«ՕՐԱԳԻՐ» ՖՐԵՏԵՐԻԿ ԿԱՅՍԵՐ

Պերլին, 19 Հոկտ.— Ծանուցուեցաւ թէ երեկ ոստիկանութիւնը գրաւեց Ֆրայզիննիկէ Ցայթունկ ազատական լրագրոյն թիւն, որ կը պարունակէ յօդուած մը սա խորագրով. «Թերթեր Ֆրետերիկ կայսեր յիշատակներէն». Այս դէպքիս վրայ, նոյն լրագրոյ փաստաբանը բողոք մը մատոյց իշխանութեան, յայտարարելով թէ հանգուցեալ կայսրն ի կենդանութեան իւր բոլոր յուշագրութիւններն յանձնած էր Ֆրետերիկ-Վիքթորիա կայսրուհւոյն, կատարելապէս ազատ կացուցանելով զնա հրատարակել կամ ուրիշ ինչ որ ուզէր ընել իւր այս գրուածներ. Փաստաբանն, ի հաստատութիւն իւր այս յայտարարութեան, ի վկայութիւն կը կոչէ զԿայսրուհին Ֆրետերիկ.

—Միւս կողմէ, Պ. Կէֆքըն, որ տակաւին բանտարկեալ կը մնայ, Ֆրետերիկ կայսեր օրագիրը Տէյչէ Ռունտշաուէն հաղորդելուն համար, ի մօտոյ Լայփցիկի Եղեռնադատ Ատենին առջեւ պիտի դատուի, գերմանական եղեռնային Օրէնքին 92րդ յօդուածին համեմատ, որ կ'ըսէ թէ առնուազն երկու տարի պիտի բանտարկուի նա որ օտար կառավարութեան մը հաղորդէ կամ հրապարակէ պետական գաղտնիքներ, կամ բերդերու յատակագծեր, կամ ուրիշ գաղտնի տեղեկութիւններ ու թղթեր, և նմանապէս նա որ փճացնէ կամ խեղաթիւրէ պետական թուղթեր, ևն. Եթէ մեղմացուցիչ պարագայք ընդունուին, պատիժն առնուազն վեցամսեայ բերդարգելութիւն պիտի լինի.

ԱԼԶԱՍ-ԼՈՌԷՆ

Մեծի պատժական դատարանն եռամսեայ բանտարկութեան և 20 մարք տուգանքի դատապարտեց գործաւոր մը, որ յուլիս 15ին, իւր սենեկին մէջ, ուր պատուհանը բաց էր, պոռացած էր. «Ես Բրուսիացի չե՛մ. կեցցէ՛ Ֆրանսա». Նոյն դատարան նոյն պատժոյն դատապարտեց նաև բնիկ Լիւքսեմպուրկցի ուրիշ գործաւոր մը, որ սեպտ. 4ին աղաղակած էր իւր գիւղին գլխաւոր փողոցին մէջ «կեցցէ՛ Ֆրանսա» և Մարսէյեզ երգած էր.

ՄԵԾ-ԴՈՒՔՍԵՐՆ ՅԵԳԻՊՏՈՍ

Ռուսիոյ Փաւել և Սերգիոս Մեծ-Դուքսերն հոկտ. 19ին Գահիրէ հասան. Թեւֆիք, նախարարք եւ անգլիացի հրամատարք անոնց կը սպասէին կայարանին մէջ. Խուռն բազմութիւն, յորում կ'երեւէին մանաւանդ ֆրանսական գաղթականութեան անդամք, ողջունեց Մեծ-Դուքսերը. Բազմաթիւ դրօշներով ծածկուած էին Ֆրանսացւոց և Ցունաց բնակարանք. Ընդհակառակն, խիստ քիչ դրօշներ կային իտալեան թաղին մէջ.— Այս մանր դէպքերու նշանակութիւնն ինքնայայտ է.

ԻՏԱԼԵԱՆ ԲԱՆԱԿ

Հռոմ, 19 Հոկտ.— Երէկ իրիկուն Ալպեան զօրագնդոց 150 սպայից կողմէ տրուած զինուորական հացկերոյթի մը մէջ, Ալպեան զօրաբաժնին հրամատար Փէլուզ զօրավար բանախօսելով, ըսաւ. «Հպարտութիւն կը զգամ հրամայել կոչուելուս համար այնպիսի զօրքերու որք ուխտեալ են ի հարկին մեռնիլ իրենց հայրենեաց անկախութեան ու փառաց համար. Ըստ իս, Ալպեան գ լաց պարզ նշանաբանը պէտք է լի «Ո՛չ ոք ներս պիտի մտնէ աստի». Հայրենի զմեզ կոչած է պաշտպանել այս լեռնա յին սահմանագլուխն, որ կը յուսա թէ յարձակման չպիտի ենթարկի ե բէք. Բայց եթէ առիթը ներկայանա Ալպեան սահմանագլուխը (Ֆրանսա դէմ) պիտի պաշտպանուի անյողդողդ հաստատամտութեամբ և յամառ ք ջութեամբ.»

ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ Ի ՖՐԱՆՍ

Ժամանակէ մ'ի վեր Թան լրագրո մէջ կարգ մը յօդուածներ կը հրատարակուէին, բացատրող Անգլիոյ վարժարանաց մէջ սովորական եղած խաղեր ու մարմնամարզի փորձերն, որոց մե ծապէս պարտաւոր է անգլիական եր տասարդութիւնն իւր ֆիզիքական կ րովոյն համար. Ֆրանսացի յօդուածագիրը կը գանգատէր թէ ֆրանսակա վարժարանաց մէջ այնչափ սովորակա չեն եղած կազդուրիչ խաղեր, որով մարմնամարզը տեղի կ'ունենայ ո՛չ թ իբրեւ դաս կամ պարտաւորութիւն ա իբրեւ մեծ զբօսանք մը. Այս յօդուածներ մեծ ուշադրութիւն գրաւեցին, և պատճառ եղան «Ֆրանսայի մէ ֆիզիքական կրթութեան յառաջդիմութեան աշխատող Դաշնակցութեա մը» կազմութեան. Նախապատրաստական կարգադրութիւններն ընելու համար առժամանակեայ յանձնաժողո մը կազմուեցաւ, նախագահութեամբ կրթական նախարար Պ. Պէրթըլոյի, և անդամակցութեամբ գիտնականներու նախկին նախարարապետներու, գրագէտներու, քաղաքագէտներու, և այլն. Ֆրանսայի մէջ սկսած այս շարժում ուշագրաւ է. զի ֆիզիքական կրթութիւն արդէն կայ Ֆրանսայի մէջ, քանի որ մարմնամարզը պարտաւորիչ է. և նոր օրէնքով մը զինուորական կրթութիւնն իսկ պարտաւորիչ է դպրոցական հասակէն. Անգլիա և Ֆրանսա, ինչպէս ապաքէն ամեն երկիրներ որք մեծ յառաջդիմութիւն կատարած են դաստիարակութեան խնդրոյն մէջ, հետեւելի օրինակ մը կ'ընծայեն՝ ֆիզիքական կրթութիւնը կատարեալ կրթութեան մը ամբողջացուցիչ մասն հաշւելով ևս քան զեւս.

ԴԷՊՔԵՐՆ Ի ԶԱՆԶԻՊԱՐ

Զանզիպար, 19 Հոկտ.— Անգլիական Կրէֆըն մարտանաւը վերադարձաւ Փէմպայէ. Հրամատարը կ'իմացնէ թէ անցեալ չորեքշաբթի, կէս գիշերուն, տեղակալ Թուիփըր շոգենաւակով մը հալածեց գերի փոխադրող արաբական մեծ նաւ մը. Արաբները կրակ ըրին, սպաննելով զԹուիփըր և անգլիացի նաւազներէն երկուքն, եւ ապա դուրս ցատկեցին ու փախան, թողլով նաւը, զոր Անգլիացիք գրաւեցին 86 գերիներու հետ. Գերիներէն երեքն սպաննուած և երեքը վիրաւորուած էին. Տեղակալ Թուիփըր այսօր պիտի թաղուի ի Զանզիպար, և գերման ծովակալը զինուորական նուագածուաց խումբ մը ղրկեց յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելու. Անգլիացի ընդհանուր հիւպատոսին խնդրանօք, Զանզիպարի Սուլթանն հրամայեց զօրք ղրկել ի Փէմպա, Զանզիպարցի բարձրաստիճան պաշտօնէի մը հետ, ձերբակալելու համար յիշեալ Արաբները.

—19 Հոկտ. երեկոյ.— Տեղակալ Թուիփըրի յուղարկաւորութիւնը մեծ շքով մը տեղի ունեցաւ. Գերման և ֆրանսացի ծովակալը, անգլիացի և օտար բոլոր նաւային սպայք, անգլիացի ընդհանուր հիւպատոսն և ամեն օտարազգի ներկայացուցիչք ներկայ էին համազգեստներով. Կրէֆըն մարտանաւն երեկոյին Փէմպա գնաց, տանելով Սուլթանին գործակալն և զօրքերն, որք պաշտօն ունին Զանզիպար բերել յանցաւոր Արաբներն, ողջ կամ սպաննուած. Թուիփըր տեղակալ չատ քաջութեամբ կռուած է. Արաբք գերեվաճառք իրենց նաւուն մէջ մինչեւ բերանը լեցուած թնդանօթ մ'ունէին, որ կրակ չէ առած. Այս կը ցուցնէ թէ մտադիր էին կռիւը շարունակել եթէ թնդանօթը բանէր. Անգլիացի նաւազք յոյժ գրգռեալ են, և կ'ուզեն նոր կռիւ մ'ունենալ Արաբաց հետ և վրէժ լուծել անոնցմէ. Հարաւակողմէն այսօր առնուած տեղեկութիւնք ծովեզրին վրայ գործոց վիճակն անփոփոխ կը ցուցնեն. Ապստամբք տակաւին զօրեղ դիրք մը բռնած կը կենան մեծ բազմութեամբ, և կ'իշխեն այն կողմերուն.

ՍՈՒԱՔԻՆԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

Թայմզ, իւր հոկտ. 20 թուով, կը ծանուցանէ թէ Սուաքինի պաշարումը կը շարունակէ. Հոկտ. 18ի գիշերն Օսման Տիկնայի մարդիկը դաշտային թնդանօթներով 600 եարտա հեռուէն ռմբակոծեցին Սուաքինի առջեւ գտնուած այն բերդն որ կը պաշտպանէ քաղաքին անուշ ջրոյ աղբիւրներն. Երեք ռումբեր բերդին մէջտեղն ինկալով, պահապան մը զարկին. բայց չպայթեցան, և մեծ վնաս չկրցան տալ բերդին. Բայց Արաբք հետզհետէ կը վարժուին ռմբաձգութեան, և արդէն ճիշդ նշան կ'առնուն. Կ'երեւի թէ դուրսէն օգնութիւն կը ստանան. զի ռազմամթերաց անսպառ պաշար ունին, և նոր դրութեամբ զէնքերով զինեալ են.

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

Սոֆիայի կառավարութեան լրագիրը, Սվօպօտա, Գերմանիոյ կայսեր Աւստրիոյ և Իտալիոյ վեհապետաց հետ տեսակցութեան վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ ծանր դէպքեր մօտալուտ են, և այժմեան առկախ խնդիրք պատերազմաւ ևեթ կրնան կարգադրուիլ. Մակեդոնեան խնդրոյն մէջ վիեննական ժամոյն ընթացքին վրայ խօսելով, Սվօպօտա կը ցաւի որ Աւստրիոյ հրապարակագիրք չեն տեսներ թէ ժամանակն եկած է զիջում ընելու Մակեդոնիոյ Պուլկարաց խնդրուածներուն, վերջ մը տալու համար ռուսական մեքենայութեանց, որոց նպատակն է յանկարծակի շարժում մը յառաջ բերել ի Մակեդոնիա.

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ Ի ԼՈՆՏՈՆ

Վերջին շաբաթներու մէջ Լոնտոնի թաղերէն միոյն մէջ, ի Հուայթչեփըլ, տեղի ունեցած ոճիրք, որոց հեղինակները դեռ չգտնուեցան, ընդհանուր գանգատներ յառաջ բերին Լոնտոնի ոստիկանութեան դէմ, որոյ վերատեսուչը, Սըր Չարլզ Ուարրըն, տեղեկագիր մը մատոյց կառավարութեան՝ իւր տրամադրութեան ներքեւ դրուած ոստիկանական զօրութեան վիճակին վրայ.

Թայմզ այս տեղեկագրոյ վրայ խօսելով, կ'ըսէ.

«Սըր Չարլս Ուարրըն գլխաւորապէս կը գանգատի թէ՝ իւր հրամանացն ներքեւ գտնուող ոստիկանաց թիւն անբաւական է. 1887 դեկտեմբեր 31ին իւր զօրք թուով 14,081 հոգի էին, ասոնց հետ հաշուելով տեսուչները, վերակացուները, յիսնապետներն ու ծպտեալներն. Այս թիւէն մեծ զեղչ մը պէտք է լինի, զի մասնաւոր ծառայութեանց համար ոչ սակաւ ոստիկանք հարկ կը լինին. Ասոնցմէ զատ թէ՛ հրամանաւ և թէ հիւանդութեան պատճառաւ բացակայներն ի հաշիւ առնլով, կը մնան 8773 ոստիկան, փողոցները ծառայող. 1849ին այս թիւ 5,288 էր, յայնժամ Լոնտոն 2,473,758 բնակիչ ունէր սոյն ոստիկանաց անմիջական հսկողութեան ներքեւ. մինչդեռ այժմ բնակչաց թիւն 5,476,447ի հասած է, կէս միլիոնէն աւելի նոր տուներ շինուած են, և 1833 մղոն նոր փողոցներ ևս աւելցած են, որով բնականաբար արդի ոստիկանաց հսկողութեան ասպարէզն յոյժ ընդարձակուած է. Սոյն [illegible] աճումներն, կ'ըսէ ոստիկանութեան վերատեսուչն, չեն համապատասխաներ երբեք ոստիկանաց թուոյն արդէն եղած փոքրիկ յաւելման, և կ'առաջարկէ որ մեծ յաւելում մը լինի. Իրաց այս վիճակին առջեւ, կը հարկադրինք հետեւցնել թէ, Լոնտոն, ի մասին հսկողութեան, քիչ ոստիկան ունի, և անոնց թիւը բաղդատմամբ Անգլիոյ և Եւրոպիոյ մեծամեծ քաղաքաց՝ յոյժ փոքր է. և մանաւանդ եղած ծախքն ո՛չ անոնց հսկողութեան յանձնուած ընչից արժէքին ո՛չ ալ անոնց պահպանութեան ներքեւ դրուած բնակչաց թուոյն կը համեմատի.»

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՊԱՊԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՆՔ

Վիլհէլմ կայսր ամսոյս 29ին Համպուրկ պիտի երթայ, անձամբ շնորհաւորելու այն Հանսէական քաղաքն՝ գերմանական կայսրութեան մաքսային միութեան մէջ մտնելուն առթիւ. Համպուրկ ալ այս առթիւ մեծ պատուովք պիտի ընդունի նոր կայսրն. Համպուրկէ վերադարձին, կայսրն երկրորդ անգամ պիտի այցէ իւր այն ազդեցիկ հպատակին որոյ անունն է Երկաթեայ-Նախարարապետ, իւր Ֆրիտրիխսրուէի մենարանին մէջ. Ապա Լայբցիկ պիտի երթայ, ուր, Սաքսոնիոյ Թագաւորին հետ, պիտի դնէ հիմնաքարն նորահաստատ Կայսերական Դատական Պալատան, որ պիտի բարձրանայ իբրև նոր և մնայուն ապացոյց գերման ազգին միութեան և միանգամայն Գերմանիոյ վարչութեան ապակեդրոնացման. զի թէև կայսրութեան կեդրոնն է ի Պերլին, բայց դատական բարձրագոյն վարչութեան կեդրոնն ի Լայբցիկ է.

⁂

Գերման լրագիրք ոմանք կը ծանուցանեն թէ Պապին հետ տեսակցելէն յետոյ խօսակցելով Ումպէրթօ Թագաւորին հետ, Վիլհէլմ կայսր ըսեր է. «Ցրեցի Պապին սին յոյսերն».

Այս իմաստով հրատարակութեանց առջեւ, կը հասկցուի թէ Գերմանիոյ կաթոլիկ կուսակցութիւնը բնաւ գոհ չէ Պապին հետ Վիլհէլմ կայսեր տեսակցութենէն. Որչափ մեծ էին երբեմն այդ տեսակցութեան վրայ դրուած յոյսերն, այժմ ալ համեմատապէս նոյնչափ բուռն են դժգոհութեան զգացմունքը զորս յառաջ կը բերէ պապական նոր պատրանքը.

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ Ի ՎԱՏԻԿԱՆ

Լոնտոն, 19 Հոկտ.—Սթանտըրտ, իւր այս աւուր թուով հրատարակեալ խմբագրականաւ մը, ցաւ կը յայտնէ որ Պապն հարկադրած է զՎիլհէլմ կայսր՝ բացատրել իրեն թէ Իտալիոյ Թագաւորութեան հետ իւր կնքած պայմանք անկարելի կ'ընեն իրեն (կայսեր) ոյժ տալ պապական յաւակնութեանց, կամ դպչիլ իւր դաշնակցին՝ Իտալիոյ Թագաւորին՝ երկրային ստացուածոց ամբողջութեան. «Պապն և իւր արտաքին գործոց քարտուղար կատարելապէս տեղեակ էին այս փոխադարձ պայմանաց, և անխելք գործ մ'ըրին այսպէս ձրիաբար մերժողական պատասխան մ'ընդունելով գերման Վեհապետէն. Մէկդի թողլով կայսեր եւ Պապին տեսակցութեան պարագաներն, ակներեւ է թէ կայսեր՝ իբրեւ հիւր Ումպէրթօ Թագաւորին՝ ի Քուիրինալ ներկայութիւնն ինքնին ապացոյց էր թէ Պապութեան աշխարհային իշխանութեան ջնջումը լռելեայն ընդունուած իրողութիւն մ'է նոյն իսկ յաչս Պապին.»

⁂

Այսպէս կը խօսի Սթանտըրտ, Լոնտոնի մեծ լրագրաց յատուկ քաղաքավարութեամբ Պապին երեսը զարնելով իւր անխելքութիւն.

Ըստ մեզ, Վիլհէլմ կայսեր հետ տեսակցութեան մը շնորհիւ Պապութեան աշխարհային իշխանութիւնը վերահաստատելու սին յոյսը կը նմանէր թղթէ կտորի մը շնորհիւ ամբողջ հայ ազգն ի Պապականութիւն դարձնելու ո՛չ նուազ սին յոյսին. Այս կրկին դէպքեր, հազիւ մէկ երկու ամսուան միջոցի մէջ տեղի ունեցած, կը ցուցնեն թէ սին յոյսերով օրօրուելն հաճելի զբաղում մ'է Վատիկանի «բանտին» մէջ.

—)(50)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺՕՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՍԷՐԺ ԲԱՆԻՆ

—Այո՛, յիրաւի տարաբաղդ, ըսաւ Ժանն, վասնզի չունիմ մէկը որուն յարիմ, մէկը որ օգնէ ինծի. Միտքս խռովեալ է տենդալից խոհերով. Սիրտս պաշարուած է դառն վշտերով. Կամքս միայն կը պաշտպանէ զիս, և յիմարութեան ժամու մը մէջ կրնայ մատնել զիս.

—Ուրեմն դեռ կը սիրե՞ս զնա, հարցուց տիկին Տէվառէն խորունկ ձայնով մը որ սարսուռ ազդեց Սէրժի.

—Ես գիտե՞մ, պատասխանեց Ժանն խուլ կատաղութեամբ մը. Ժամեր կան յորս կը կարծեմ թէ կ'ատեմ զինքը. Կարելի չէ երեւակայել թէ ինչ տանջանք կրեցի հոս գալէս ի վեր. Ամեն բան կը վիրաւորէ զիս, ամեն բան կը գրգռէ զիս. Ամուսինս՝ որ կոյր է, Միշլին՝ որ անգիտակ է, և Սէրժ՝ որ կը ժպտի լռելեայն, իբր թէ նենգութիւն մը պատրաստելու վրայ է. Նախանձ, բարկութիւն, ատելութիւն կը յուզուին յիս. Կ'զգամ թէ պարտաւոր էի մեկնիլ. Եւ սակայն չեմ գիտեր ինչ տեսակ սոսկալի հեշտութիւն մը կ'զգամ մնալովս.

—Խե՜ղճ աղջիկ, ըսաւ տիկին Տէվառէն, բոլոր հոգւովս կը կարեկցիմ քեզ. Ներէ՛ ինծի իմ անիրաւ խօսքերուս համար. Դու ըրիր ինչ որ կարող էիր ընել. Օգնութեան պէտք ունիս և կրնաս վստահիլ իմ վրայ. Վաղը ամուսնոյդ հետ կը խօսիմ, կը տանի զքեզ. Առ ի չգոյէ երջանկութեան, պէտք է որ հանգիստ վայելես. Վե՛հանձն սիրտ մ'ունիս, և եթէ արդար են երկինք, պիտի վարձատրուիս.

Սէրժ համբոյրի մը ձայնը լսեց. Այդ համբոյրով մայրն իւր որդեգիր աղջիկն օրհնած էր. Յետոյ իշխանը տեսաւ տիկին Տէվառէնի իւր քովէն անցնիլն, յամրաքայլ. Եւ լռութիւնը խանգարուեցաւ միայն հառաչանօք Ժաննի որ ընկճեալ, կէս ընկողմանած էր բազմոցին վրայ, մթութեան մէջ.

ԺԶ

Սէրժ դուրս ելաւ իւր թաքստոցէն. Դէպ ի Ժանն յառաջացաւ. Գորգն իւր քայլերու շշուկը կը մեղմէր. Մանկամարդ կինը, աչերը խաւարին մէջ կորսուած, դժուարաւ շունչ կ'առնուր. Իշխանը վայրկեան մը դիտեց զնա, առանց խօսելու, յետոյ անոր ուսին վրայ հակելով.

—Իրա՞ւ է, Ժա՛նն, ըսաւ գորովալիր, որ կ'ատէք զիս.

Ժանն՝ զարհուրած՝ ոտքի ելաւ, գոչելով.

—Սէ՛րժ.

—Այո՛, Սէրժը, յարեց իշխանն, որ չէ դադրած բնաւ զձեզ պաշտելէ.

Կիզիչ կարմրութիւն մը պատեց մանկամարդ կնոջ այտերը.

—Թո՛ղէք զիս, ըսաւ ուժգին, անարգ խօսքեր կ'ըսէք, չեմ ուզեր լսել զձեզ.

Եւ արագ քայլ մը առնլով, դէպ ի ճեմելիքն յառաջացաւ. Սէրժ աւելի եւս աշխուժիւ անոր ընդ առաջ նետուեցաւ.

—Պէտք է որ մնաք, յարեց գրեթէ բռնութեամբ. այս տեղ ձեռքէս չէք կրնար ազատիլ.

—Բայց յիմարութիւն է այդ ըրածնիդ, գոչեց Ժանն յետս ընկրկելով. կը մոռնա՞ք թէ ո՛ւր կը գտնուինք.

—Դուք ալ կը մոռնա՞ք ինչ որ ըսիք վայրկեան մը առաջ, վրայ բերաւ Սէրժ մոլեգին. Հո՛ն էի ես. ինձմէ չվրիպեցաւ ձեր ո՛չ մէկ խօսքը՝ ցասմամբ և սիրով միանգամայն լի.

—Եթէ խօսքերս լսեցիք, ըսաւ Ժանն, գիտէք ուրեմն թէ ամեն ինչ կը բաժնէ զմեզ. իմ պարտականութիւնս, ձերն և վերջապէս իմ կամքս.

—Կամք՝ զոր կը բռնադատեն զձեզ ունենալ և որուն դէմ ձեր սիրտը կը բողոքէ. Կամք՝ որուն չպիտի հնազանդիմ ես.

Սէրժ անոր վրայ կը յառաջանար, ջանալով բազկացը մէջ առնուլ ծաղկատի կինը.

—Զգուշացե՛ք, ըսաւ Ժանն, Միշլին և ամուսինս հոն են. Խենդ ըլլալու էք այս բանս մոռնալու համար. Եթէ քայլ մ'ալ առնուք, կը կոչեմ զանոնք.

—Կոչէ՛ տեսնեմ, ըսաւ Սէրժ և մէկ ոստմամբ գրկեց զնա.

Ժանն իւր նուրբ հասակն դէպի ետ հակեց, և երկու ձեռքերը Սէրժի կուրծքին վրայ դնելով, բազուկները պրկեց ինքզինքն ազատելու համար. Չ'յաջողեցաւ.

—Սէ՛րժ, գոչեց, երկիւղէն և միանգամայն հեշտութենէն դժգունելով այդ մարդուն բազկաց մէջ, զոր կը պաշտէր. վատ և ատելի բան է այդ ըրածնիդ.

Կիզիչ համբոյր մը շրթանցը վրայ կասեցուց իւր խօսքերը. Ժանն զգաց ուր ոյժերը կ'սպառէին. Այսուհանդերձ գերագոյն ճիգ մը ըրաւ.

—Չեմ ուզեր, թոթովեց. Սէ՛րժ. Գըթա՛.

Ամօթոյ երկու արտասուք հոսեցան աչերէն.

—Ո՛չ, դու իմս ես, կը մրմնջէր Սէրժ խելայեղ. Միւսը, երէկ, զքեզ գողցած էր ինձմէ. Վերստին կ'առնում զքեզ, կը սիրեմ զքեզ.

Մանկամարդ կինն՝ ընկճեալ՝ բազմոցին վրայ ինկաւ.

Սէրժ կը կրկնէր.

—Կը սիրե՛մ զքեզ, կը սիրե՛մ զքեզ, կը սիրե՛մ զքեզ.

Վայրագ տենչ մը զգաց Ժանն. այլ եւս ետ չմղեց զինքը սեղմող ձեռքերը. Սէրժի ուսերէն բռնեց և երկար հառաչ մը արձակելով, ինքզինքը ձգեց.

Խոր լռութեան մը մէջ թաղուեցան. Ցանկարծ իրականութեան գիտակցութիւնն ունեցան, ձայներու շշուկ մը մինչեւ իրենց ականջին կը հասնէր.

Միեւնոյն ժամանակ, այդ խուցը սրահէն բաժնող վարագոյրը վեր առնուեցաւ. Եւ մինչ, դեռ թմրած, իրարու բազկաց մէջ կը գտնուէին, սեամին վրայ անորոշ ստուեր մը երեւցաւ. «Աստուած իմ» բացագանչութիւն մը թնդաց խեղդուկ ձայնիւ, որուն յաջորդեց ողբալի մը խուլ հեծկլտանք մը. Վարագոյրը վար ինկաւ վերստին, իւր ծալքերուն մէջ առնլով այս ահաւելի տեսարանին անծանօթ հանդիսատեսն.

Ժանն ոտքի ելած էր, ջանալով իւր գաղափարներն ամփոփել. Ցանկարծական լոյս մը իւր միտքը լուսաւորեց. ակնթարթի մէջ կշռեց իւր ոճրին մեծութիւնը, և սոսկման ու յուսահատութեան ճիչ մը արձակելով, փութանակի հեռացաւ, Սէրժն ալ իւր ետեւէն, ճեմելիքին կողմէն.

Ցայնժամ վեր առնուեցաւ դրան ծանր վարագոյրն և Միշլին սրահը մտաւ, դողդողուն, դեղնած, գրեթէ մեռեալ. Անոր ետեւէն կը քայլէր Բիէռ, բարկացայտ և ցուրտ դէմօք. Իշխանուհին յօգնութենէն տուն վերադարձած էր, և դիպուածն անդ առաջնորդած էր զնա, դժբաղդութեան և մատնութեան ապացոյցը տալու համար նմա.

Երկուքն ալ, իշխանուհին և Տըլառիւ, իրարու երես նայեցան, լուռ և ընկճեալ. Իրենց մտածումն իրենց ուղեղին մէջ կը պատմէր, զարհուրելի արագութեամբ մը. Վայրկեանի մը մէջ նշմարեցին իրենց ամբողջ կեանքը. Նա, դեղանի խօսեցեալը, զոր Բիէռ երազած էր իրեն կնութեան առնուլ և որ ինքնայօժար ուրիշի մը գացած լինելով, այսքան դառնապէս կը պատժուէր. Իսկ Միշլին կը չափէր այն հեռաւորութիւնն որ կը բաժնէր այդ երկու մարդիկը. մին՝ բարի, ազնիւ, վեհանձն. միւսն՝ ինքնասէր, վատ և արծաթասէր. Եւ տեսնելով որ իւր պաշտածը՝ բաղդատելով անոր հետ զոր արհամարհած էր, այնքա՛ն ստորին էր և ցած, հեգ կինը դառն հեծկլտանք մ'արձակեց.

Բիէռ, դողահար, դէպ իրեն վազեց. Իշխանուհին նշան մ'ըրաւ նմա որ հեռանայ. Բայց իւր մանկութեան ընկերոջ ճակտին վրայ այնքա՛ն անկեղծ վիշտ մը և այնքա՛ն պարկեշտ ցասում մը նշմարեց, որ անոր քով նոյնքան ապահովի զգաց ինքզինքն, իբր թէ իւր եղբայրը լինէր նա, և ընկճեալ, դրաւ գլուխը երիտասարդին ուսին վրայ, և լացաւ.

Միշլին՝ ոտից շշուկ մը լսելով, վեր առաւ գլուխն. Ամուսնոյն քայլուածքը ճանչցած էր. Ուժգնապէս բռնելով Բիէռի ձեռքն.

—Բառ մը չի հանես բերնէդ, երբե՛ք, ըսաւ նմա, տեսածդ մոռցի՛ր.

Եւ խորին վշտակրութեամբ մը.

—Եթէ Սէրժ գիտնայ որ, յարեց, ես վրայ հասած եմ, չներեր ինծի զայդ.

(Շարունակելի)

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽ Յ'ԱՆԳԼԻԱ

Վերջին օրերս Անգլիոյ մէջ հանքածխոյ գինը վրայ դրաւ, որովհետեւ շատ մը ածխահանքերու մէջ գործաւորք բանթող ըրին, և վախնալով թէ հանքածխոյ արտադրութիւնը պիտի նուազի, երկաթի մեծ ձուլարանք հրապարակէն արտասովոր քանակութեամբ հանքածխոյ պաշար գնեցին։

Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Իշխանն հրամանագրով մը ի Նիստ հրաւիրեց զՍոպրանյէն հոկտ. 27ին։ — Քլէմանդին Իշխանուհին, Սոֆիա մտնելուն պէս, ընդունեց նախարարներն և Քիրիլլոս Մետրապոլիտն, ուր ընծայեց ականակուռ գեղեցիկ խաչ մը։ Աւստրիոյ, Իտալիոյ, Յունաստանի, Սերպիոյ և Ռումանիոյ ներկայացուցիչք պալատ գացին յայցելութիւն Իշխանուհւոյն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆՈՐԸՆՏԻՐ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՈՑ

ՄԵԿՆՈՒՄՆ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Նորընտիր Ս. Պատրիարքն ի Կ. Պոլիս հրաւիրելու համար Երեսփոխանութեան և Ազգ. Կեդր. Վարչութեան կողմէ կարգեալ պատգամաւորութիւնն այս առաւօտ մեկնեցաւ ի Նիկոմիդիա՝ Հայտար Փաշայի առաւօտեան կառախմբով։

Արեւելքի խմբագիրներէն մին այս պատգամաւորութեան կ'ընկերանայ, մանրամասնօրէն նկարագրելու համար ի Նիկոմիդիա և յԱրմաշ լինելիք ընդունելութիւնքն և հանդէսները։

* * *

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ կայս. կառավարութիւնը Մախսուսէի շոգենաւերէն մին կիրակի օր Նիկոմիդիա պիտի ղրկէ՝ Ամեն. Ս. Պատրիարքն ու պատգամաւորները Կ. Պոլիս փոխադրելու համար։

* * *

Կ'իմանանք թէ Վսեմ. Արիկ էֆէնտի Ունճեանի, Մեծ. Միքայէլ էֆէնտի Յակոբեանի, Տիգրան էֆէնտի Կիւմիւշկէրտանի և Տիգրան էֆէնտի Բարաղամեանի անդամակցութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է կարգադրելու համար ընդունելութեան հանդէսներն, որք յառաջիկայ երկուշաբթի պիտի լինին մայրաքաղաքիս մէջ, Նորընտիր Ս. Պատրիարք Հօր գալստեան առթիւ։

* * *

Երուսաղեմայ պատուիրակ Երեցեան Արժ. Գէորգ վարդապետ երէկ առաւօտ Նիկոմիդիա ուղեւորեցաւ Արմաշ երթալու համար։ Տ. Գէորգ վարդապետ կը տանի Երուսաղեմայ Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազանի մէկ շնորհաւորական գիրն ուղղեալ առ Նորընտիր Ս. Պատրիարքն։ Տ. Գէորգ վարդապետի կը հետեւի Երուսաղիմայ բարապանը։

* * *

Երէկ Ազգ. Պատրիարքարանէն հեռագիր մը ուղղուեցաւ Նիկոմիդիոյ Գեր. Առաջնորդին՝ ծանուցանող թէ Նորընտիր Ս. Պատրիարքն ի Պոլիս հրաւիրելու համար կազմեալ պատգամաւորութիւնն այսօր ճամբայ կ'ելնէ առաւօտեան կառախմբով։

Երուսաղեմայ Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազան երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ԱՅՎԱԶՈՎՍՔԻԻ ՆԿԱՐՆԵՐԸ

Ինչպէս ծանուցուեցաւ, Պ. Մազիրով ռուսական դեսպանատան սրահներուն մէջ կազմակերպած է ցուցահանդէս մը իւր մեծանուն մօրեղբօր՝ Այվազովսքիի 24 նկարներուն։ Այդ նկարները կը ներկայացնեն հետեւեալ տեսարաններն.

1. Աթէնքի Ակրոպոլիսն ի հնումն.
2. Հոմերոսի ծայրն ի Քիոս կղզի.
3. Ոչխարաց երամակ մը Ղրիմի տափաստանին մէջ.
4. Լուսնի ծագումը Վոսփորի վրայ.
5. Վիլֆրանշ։
6. Սդոքըլմի արքայական պալատը.
7. Պալթիկ ծովուն վրայ նաւաբեկեալ նաւու մը մարդոց ազատումն.
8. Արեւու մուտը Փոքր Ռուսիոյ մէջ.
9. Ողորմութիւն աղբիւրի մը մօտ ի Ղրիմ.
10. Անդորր ծովն հանդէպ Նիսի.
11. Օսմանեան զրահաւոր մը Վոսփորի վրայ։
10. Ոչխարաց երամակ մը ուռականէն վարեալ Տնիեբէրի մէջ (Ռուսիա.)
13. Վեսուվն ի ծագել արեգական.
14. Ռուսական շոգենաւային ընկերութեան շոգենաւ մը Նայթայի առջեւ.
15. Ալուքդա՝ Ղրիմի հարաւային եզերաց վրայ.
16. Մրրիկ ի ծովու.
17. Մոնդէ Գարլօ արեւամտին.
18. Հանդարտութիւն արձակ ծովուն մէջ.
19. Տեսարան Կոստանդնուպոլսոյ, Պէյլէրպէյի պալատէն առնուած.
20. Կոհակաց ծփանքն Միջերկրականի եզերաց վրայ.
21. Մրրիկէն յետոյ բեկորներ ծովուն վրայ.
22. Կոհակաց ծփանքն Ղրիմի եզերաց վրայ.
23. Գիշեր մը ի Եալթա.
24. Մառախուղ ի Եալթա։

Համայի ռուսական հիւպատոս Վսեմ. Կամսարական պէյի կինը, Ազն. Տիկին Աննա Կամսարական, երեքշաբթի օրէն ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի։

Հրատարակուեցաւ ԽԻԿԱՐ տասնօրեայ հանդիսի հոկտեմբեր 10ի թիւն հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Կարեւոր ծանուցումն. — Կանանց կեղծաւորը. — Ն. դէգէր. — Հորասնեան միջադէպ մը. — Գրպանի տետրս. — Քաղուածք։

Խիկարի իւրաքանչիւր թերթը ձեռքէ կը վաճառուի հատը 50 փարայի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Արշիպիլագոսի Գարբոժ կղզւոյն նախկին գաւառապետն նախագահ անուանուեցաւ. Բիլիարի (Միթիլլի) նախկին գաւառապետն նախագահ Լիգորիոս էֆէնտի։

Սանիյէ միւթէմայիզ աստիճան տրուեցաւ Լոնտոնի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Ֆէթհի պէյի։

Մէճիտիյէի ականակուռ պատուանշան տրուեցաւ Վեհ. Սուլթանի աւագ թիկնապահներէն Ֆուատ փաշայի։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ՝ զինուորական բնիկ յանձնաժողովոյ անդամներէն միրլիվա Ճէվատ փաշայի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Պոլսոյ վերաքննիչ ատենին առաջին նախագահ Վասըֆ էֆէնտիի և Տէտէաղաճ գաւառին կառավարիչ Պէհճէտտին պէյի։

ՉԱՐՆ Ի ԼԻՎԱԴԻԱ

Վեհ. Սուլթանի աւագ թիկնապահ Ֆուատ փաշա այսօր կայս. Իզզէտտին շոգենաւով Սեւաստաբոլ կ'ուղեւորի, Ն. Վսեմութիւն յանուն Վեհ. Սուլթանին բարի գալուստ պիտի մաղթէ Ռուսիոյ կայսեր որ այժմ Լիվատիա կը գտնուի։

Ֆուատ փաշայի պիտի ընկերանան կայս. պալատան քարտուղարներէն Ճէվատ պէյ և սպայակոյտի տեղակալ-գնդապետ մը։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Օտար նամականանց խնդրոյն համար Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Յարութիւն փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն որոշած է օտար նամականանց խնդրոյն նկատմամբ իւր տալիք վերջնական որոշումն յետաձգել և այս շաբաթ օր վերստին ի նիստ գումարիլ։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Նախարարաց Խորհուրդն երէկ իւր սովորական նիստը կազմեց և երկարօրէն խորհրդակցեցաւ ելմտական ու այլ կարեւոր խնդիրներով։

Նախարարաց Խորհրդոյ ցրուելէն յետոյ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն և Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարը պահ մը խորհրդակցեցան ինչ ինչ կարեւոր խնդրոց վրայ։

ԴԱՏԱԿԱՆ ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Պոլսոյ վերաքննիչ ատենին առաջին նախագահ Վասըֆ էֆէնտիի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է որ պաշտօն ունի քննել դատական պաշտօնէից ոմանց ծանուցեալ զեղծումները։ Նոյն յանձնաժողով, զոր կը կազմեն Վճռաբեկ ատենի պատժական ճիւղին անդամներէն Մուսթաֆա և Պէքիր պէյերն, արդէն ձեռնարկած է հարկ եղած քննութեանց։

ԱՐՁԱՌԱՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Այս առտու թուրք լրագրաց մէջ հրատարակուած պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանը, Զաթալճայի կառավարչին մէկ տեղեկագրէն իմանալով թէ Սիթրանճայի շրջակայից մէջ արջառաց կատաղութիւն երեւան եղած է, հրամայած է այդ կողմերը ղրկել միրլիվա Տօքթ. Զօհրապ փաշան, որ ինչպէս յայտնի է անցեալներըն յառաջապէս Փարիզ ղրկուելով ուսած էր բասդէօրեան դրութիւնն։ Ըստ կայս. հրամանի Զօհրապ փաշա հարկ եղած միջոցները ձեռք պիտի առնու արգիլելու համար այդ ախտի տարածումն և մանրամասն պիտի տեղեկագրէ Ն. Վեհափառութեան թէ այդ կատաղութիւն ինչ եղանակաւ ծագած է։

Կայս. նոյն հրամանն հաղորդուած է թէ Բարձր. Մեծ Եպարքոսին և թէ Սպարապետի դրան։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԵԾ-ԴՈՒՔՍԵՐԸ

Ռուսիոյ Մեծ Դուքսերն ու Մեծ. Դքսուհին Սուրիայէ մեկնելու պահուն հեռագիր մ'ուղղելով ի կայս. պալատ, իրենց շնորհակալութիւնն յայտնած են առ Վեհ. Սուլթանն այն սիրալիր ընդունելութեանց և պատիւներու համար որք եղած են իրենց թէ՛ ի Կ. Պոլիս և թէ ի Զմիւռնիա, ի Պէրութ, յԵրուսաղէմ եւ ի Սուրիա։

Ն. Բարձրութեանց յԵրուսաղէմ ժամանման և բնակութեան մասին՝ հոկտեմբեր 2 թուականաւ Երուսաղեմէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կ'հաղորդեն մեզ.

Սեպտ. 29ին կէս օրէն ետքը ժամ 10ին քաղաքս ժամանեցին Ռուսաց կայսեր եղբայրք Սերգիոս ու Բաւէլ Մեծ դուքսերն և Էլիզապէթ դքսուհին։ Անդէն քանի մը օր առաջ նոցա գալստեան լուր եկած լինելով, ընդունելութեան համար պէտք եղածն բրած էին. քաղքէ դուրս Երուսաղեմէն Յոպպէ տանող ճանապարհին վրայ երկու յաղթական կամարներ կանգնեցուցած էին որոցմէ մէկն իբր քառորդ ժամ քաղաքէն հեռու ռուսահպատակ Հրէից կողմանէ և երկրորդն, անկէ աւելի մօտ և գեղեցիկ, ռուս հիւպատոսարանի կողմէ։ Ռուսաց վանուց դուռն որ մօտ է կամարին գեղեցիկ զարդարուած էր նոյնպէս և հիւպատոսարանն ուր պիտի իջեւանէին. նոյնպէս և Գաղղիոյ հիւպատոսարանն գեղեցիկ զարդարուած էր ռուսական և գաղղիական դրօշակներով և արմաւենիի ոստերով, որք տան պատին չորս կողմը կը բանէին և իւրաքանչիւր երկու դրօշակի մէջտեղ գրուած էր R և F մը։ Մեծ Դուքսերուն գալուստը շատ փառաւոր եղաւ։ Ճամբան լեցուն էր բազմութեամբ Երուսաղեմի և մօտակայ գիւղերու բնակիչներով, նոյնպէս և օսմանեան զօրքն քաղաքէն իբր կէս ժամ հեռու գնացած էին. այսպէս մինչեւ քաղաքին դուռն գալով, Բարձր. Դուքսերն և Դքսուհին ընդունեցան թնդանօթի քանի և մէկ հարուածներով և Յոյն միաբանութեան վարդապետներէ ոմանք զգեստաւորեալ կ'սպասէին և մինչեւ Ս. Յարութեան տաճարին դուռը տարին ուր զիրենք ընդունեց Յունաց Ամեն. պատրիարքը, նա եւ զգեստաւորեալ. անդ աղօթք քանի մը կարդաց և ապա զանոնք ի [illegible] տարաւ։ Տեսան մեր [illegible] գերեզմանն եւ այլ տեղեր թափօրիւ եւ ժամերգութեամբ։ Մէկ ժամէ յետոյ գացին Յունաց պատրիարքարանն եւ անդ մնացին մինչեւ ժամ 12։ Անտի ելնելով քաղքէն դուրս Ռուսաց վանքը գացին ուր իրենց համար պատրաստեալ տեղն օթեւանեցան։ Նոյն գիշեր հրավառութիւններ եղան թէ Ռուսաց եւ Գաղղիոյ հիւպատոսարաններն եւ թէ՛ նոր կառուցեալ Ռուսաց շէնքն։ Երկրորդ օրը սեպտ. 30ին անցուցին օտար Տէրութեանց հիւպատոսաց և ազգային [illegible] կէս օրէն վերջը Ս. Յարութեան տաճարն ուխտի գացին։ Ամսոյս 1ին իրենց մօրը հոգւոյն շինել տուած եկեղեցւոյն օծման հանդէսը կատարեցին, Յունաց Պատրիարքի ընկերութեամբ, որ Գեթսեմանի պարտէզին քով շինուած է. դեռ եւ քանի մը տեղեր ալ պիտի երթան ուխտի և ընդհանուր պիտի մեկնին յետ [illegible]։

* * *

Մեծ Դուքսերն հոկտեմբեր 19ին Գահիրէ հասեր են։ Բարձր. Խտիվը կ'սպասէր նոցա կայարանին մէջ։ Տեսակցութիւնն յոյժ մտերմական եղաւ։ Ցոգնախուռն ամբոխ մը, որ գլխաւորաբար կը բաղկանար ֆրանսական գաղթականութենէն, ողջունեց զանոնք։ Բազմաթիւ դրօշակներ կը զարդարէին Ֆրանսացւոց և Յունաց տուներն. իսկ իտալական թաղին մէջ դրօշները կարի ցանցառ էին։

Մեծ-Դուքսերն իրենց պաշտօնական այցելութիւնը տուեր են առ Խտիվն։ Ելիզապէթ Մեծ-Դքսուհին այցելութիւն տուեր է Բարձր. Խտիվուհւոյն։ Այս տեսակցութիւնք կարի մտերմական և սիրալիր հանգամանք մ'ունեցեր են։ Խտիվն և Խտիվուհին փոխադարձ այցելութիւն տուեր են Մեծ-Դուքսերուն։

Մեծ Դքսերն ընդհուպ պիտի մեկնին Եգիպտոսէն, Աթէնք երթալու և ներկայ գտնուելու համար արքայական յոբելեանի հանդէսներուն։ Կ'ըսուի թէ Ն. Բարձրութիւնք ամիսէ մը աւելի պիտի մնան ի Յունաստան։

ԱՆՏԱՌՔ ԵՒ ՀԱՆՔ

Յայտնի է թէ Լէօնիտաս էֆէնտի Պալթաճի կայսերական կառավարութենէն արտօնագիր խնդրած էր 14 կոոր հանքերու, և ըստ իւր խնդրանաց եռամեայ պայմանաժամ տրուած էր իրեն՝ ընկերութիւն մը կազմելու և երաշխաւորութեան 20,000 օսմ. ոսկւոյ գումարը վճարելու համար։ Լէօնիտաս էֆէնտի այժմ խնդրած է այդ պայմանաժամն երկարաձգել չորս ամիս եւս, կատարելու համար իւր յանձնառութիւններն։ Անտառաց և հանքաց ընդհանուր տնօրէնութիւնը Բ. Դրան հաղորդած է զայս խնդրագիր։

* * *

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, անտառաց և հանքաց տնօրէն Վսեմ. Պետրոս էֆէնտի Գույումճեանի ամսականին վրայ 2500 ղրշ. աւելցած է և այսպէս բարձրացած է 10,000 ղրուշի։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Իրաւագիտական վարժարանի աշակերտք հարիւրի չափ ստորագրութեամբ աղերսագիր մը մատուցին Մեծ. Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, խնդրելով որ նոյն վարժարանի տնօրէն Եմին էֆէնտին, որ կամակոր ընթացքն այլ եւս անհանդուրժելի եղած է, պաշտօնանկ ընէ և նմա յաջորդէ կարող և արժանաւոր անձ մը։

ՄԱՀ Պ. ՍԱՐԱՃԵԱՆԻ

Րումէլիի երկաթուղեաց տնօրէն Պ. Սարաճեան նախընթաց իրիկուն իւր տան մէջ յանկարծամահ եղաւ։

Պ. Սարաճեան հինգ-վեց տարիէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուէր և մէկ քանի օր առաջ իւր ընտանիքը Պոլիս բերել տուած էր։

ՄԵԿՆՈՒՄՆՔ

Վիեննայի պարսկական դեսպան Ներիման խան որ մայրաքաղաքս եկած էր, երէկ իրիկուն Պիրէէն ուղեւորեցաւ իտալական շոգենաւով։ Ինչպէս յայտնի է, Ներիման խան Աթէնք կ'երթայ յանուն պարսից Շահին ներկայ գտնուելու Գէորգիոս թագաւորի գահակալութեան քսանհինգերորդ տարեդարձի առթիւ կատարելի հանդէսներուն։

Նոյնպէս երէկ Պիրէէն ուղեւորեցան Բելգրատի Հելլենական դեսպան Պ. Մավրոքորտատօ և մայրաքաղաքիս շուէտական դեսպանատան գործակատար Պ. Կէյէր, ի դիմաց Շըվէտի Օսկար թագաւորին, որք Աթէնք պիտի երթան ներկայ գտնուելու համար նոյն հանդէսներուն։

—Աւստրիական դեսպանատան առաջին քարտուղարն երէկ Վիեննա ուղեւորեցաւ։

ՌԷԺԻՆ ԵՒ ԴԱՏԱՐԱՆՔ

Պետական Խորհուրդն որոշած էր որ Ռէժիի գործով զբաղող դատարան մը երբ տուգանք մը որոշէ, այդ տուգանքի հարիւրին 25ը դատարանին մնայ և 75ը Ռէժիի վարչութեան յանձնուի։ Այս որոշումն եպարքոսական հրամանաւ հաղորդուած էր ամեն կողմ։

Արդ, Ռէժիի վարչութիւնը պահանջած է որ իրեն յանձնուին իւր բաժիններն այն տուգանքներէ զորս դատարանք գանձած են վերոյգրեալ որոշումէն առաջ։ Դատական Նախարարութիւնը տեղեկագրած լինելով Բ. Դրան թէ Ռէժիի այդ պահանջը չը կրնար գործադրուիլ, Պետական Խորհուրդն այժմ այդ խնդրոյ քննութեամբ կ'զբաղի։

ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Լրագրաց հաղորդուած պաշտօնական զեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ երկուքէ սկսեալ մայրաքաղաքիս ֆրանսերէն և անգլիերէն լրագրաց գրաքննութիւնը պիտի լինի Արտաքին գործոց Նախարարութեան մամլոյ Դիւանին կողմէ, որ Մաճիտ փաշայի տնօրէնութեան ներքեւ կը գտնուի։ Մայրաքաղաքիս ֆրանսերէն և անգլիերէն լրագրացմանց գրաքննիչն է յայժմ հետէ Լեւոն Պէյ տը Լիւզինեան։ Ներքին գործոց Նախարարութեան մամլոյ Դիւանը պիտի շարունակէ ըստ առաջնոյն մայրաքաղաքիս թրքերէն, հայերէն, յունարէն և եբրայեցերէն լրագրաց գրաքննութիւնը։

ՎՍԵՄ. ՄԻՒՆԻՐ ՓԱՇԱ

Ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշա մէկ քանի օրէն ի վեր հիւանդ լինելով իւր պաշտօնատեղիէն բացակայ կը գտնուի։

ԿԱՆԽԱՀԱՍ ՁՄԵՌ

Օդերեւութաբանական դիտողութեանց համաձայն, ներկայ աշնան մէջ յորդահոս անձրեւներ պիտի տեղան և յառաջիկայ ձմեռն յոյժ սաստիկ պիտի լինի։

Այս վերջին աւուրց մրրիկը շատ տեղեր խանգարեր է հեռագրական թելերը։ Սելանիկի եւ Կ. Պոլսոյ միջեւ մանաւանդ հեռագրաթելերը շատ վնասուեր են։ Հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են հաղորդակցութիւնները վերահաստատելու համար։

Վառնայի գծին Լոյտի շոգենաւն հարկադրուեր է յետաձգել իւր մեկնումը Վառնայէն, սպասելու համար Ռուսճուքի կառախմբին որ ճամբան փակող ձեան առատ քանակութեան պատճառաւ ուշ հասած էր։

Շէյխ-Իւլ-Իսլամի Դուռը պաշտօնանկ ըրած է Կեսարիոյ շէրի դատաւոր Արիֆի էֆէնտին, որոյ պաշտօնավարութեան դէմ բողոքներ եղած էին։

—Արեւելեան երկաթուղեաց շահագործման ընկերութեան Կ. Պոլսոյ ներկայացուցիչ Պ. Բիւլման նախընթաց օր մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ արձակուրդով։ Իւր պաշտօնը փոխանորդաբար կը վարէ Պ. Կրոսսմ, ընդհանուր քարտուղար և պետ հաշուակալութեան։

—Պ. Ա. Ֆարրայի ընդդէմ Պրէտի Մէկէնզիոյ Օդեսսային բացած դատը պիտի քննուի յառաջիկայ երկուշաբթի, Կոստանդնուպոլսոյ Պորսային խորհրդոյն կողմէ։

—Պ. Պլոտիսուի թատերական խումբը մայրաքաղաքս պիտի հասնի նոյեմբեր 15ին և իւր ներկայացումները պիտի սկսի 20ին կամ 25ին։

—Սուքքիմի անգլիական հիւպատոս անուանուած է Պ. Պալման և Բ. Դուռը վաւերացուցած է նորա պաշտօնը։

—Թրապիզոնէն և Կէլիպոլուէն եկող ուղեւորք կ'ըսեն թէ այդ կողմերը ձիւն տեղացած է։

—Մախսուսէի Սերքէթ շոգենաւն երէկ մայրաքաղաքս բերաւ 290 նոր զինուորներ Մէրսինէն եւ 76 արձակեալ զինուորներ Հալէպէն։

—Երէկ իրիկուն ի Պոլիս Ճաղալ Օղլու թաղը Գօրտանեցի նպաստավաճառ մը յանկարծամահ եղաւ։

Նոյնպէս Տօփանի նախարարութեան հաշուակալութեան դիւանի քարտուղարներէն Ալի էֆէնտի եւս երէկ յանկարծամահ եղաւ։

—Բերայի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց իտալացի դրամանենգ մը, որ վրայէն կեղծ դրամներ գտնուեցան։ Ոստիկանութիւնը նորա տան մէջ խուզարկութիւններ կատարելով քանի չափ կեղծ դրամներ, գանձ կաղապարներ եւ այլ գործիներ գըտաւ։

—Այս կիրակի, Պէյքոզ եւ Արնաւուտքէօյի մէջ տեղ, աւազակներն սպաներ են հացագործի աշկերտ մը, Եարկի անունով, որ վրան 6 ոսկի ունէր։ Աւազակները վայրագաբար սղոցած էին վիզը։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՖԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՅԱՄԻՆ 1782

Տեարք Հ. Սուան և Ընկ., լիազօր գործակալք վերոյիշեալ ընկերութեան, կը ծանուցանեն իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և արդոյ հասարակութեան թէ «Ֆինիքս» Անգլիական Ապահովագրութեան Ընկերութիւնն՝ ներկայ թուականէս յետոյ պատահելիք վնասուց պարագայից մէջ կ'ընդունի Տէրութեան Դատարանաց իրաւասութիւնն (juridiction)։

9/17 Հոկտ. 1888 Կ. Պոլիս

2186　6—10

ԽՈՒԼԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Մարդ մը, որ իւր 23 տարուան խլութենէն եւ ականջի բզզացումէն բժշկուած է պարզ դեղով մը, ձրիապէս կը ղրկէ անոր նկարագրութիւնն ամեն անոր որ խնդրագիր մ'ուղղէ առ　1839

M. Nicholson, 4, rue Drouot, Paris

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Վիեննա, 22 հոկտ.

Ֆրէմտէնպլաթ կ'իմանայ թէ ռուս զօրքեր, ահագին թուով, ի մօտոյ ներքին գաւառներէն պիտի ուղղուին դէպ արեւմտեան սահմանագլուխները (Աւստրիա և Գերմանիա.)

Պերլին, 23 հոկտ.

Բօստ կը հերքէ Ֆրէմտէնպլաթի տեղեկութիւններն ի մասին Ռուսիոյ զինուորական պատրաստութեանց։ Բօստ կը հաստատէ թէ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ յարաբերութիւնք, Վիլհէլմ կայսեր ի Բեդրբուրկ այցելութենէն ի վեր, անփոփոխելի կերպով բարեկամական մնացած են։

Գոլնիշէ կը հերքէ նոր զրոյցներն որք կը շրջին ի մասին Պադէնպէրկի Ալեքսանդր իշխանին և Բրուսիոյ Վիքդորիա թագուհւոյն յառաջիկայ ամուսնութեան։

Հռոմ, 23 հոկտեմբեր

Կրասսանոյի արկածին զոհերուն պաշտօնական թիւն է 19 մեռեալ և 52 վիրաւոր։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Գալաթիա, 12 Հոկտեմբեր

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մեկն. 1)	Ների		16 30
Պորսային գոցումէն վերջը	»		16 32
Բերայի մէջ	»		— —
Այսառաւօտ բացումն	»	Գ. կ.	16 34
Բարձրագոյն գին	»	»	16 34
Նուազագոյն »	»	»	16 34
Կէս օրին	»	»	16 34

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 24 Հոկտեմբեր ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. Քոնսօլիտէ	97 5/8
[illegible] » Ների Գ. բացումն	15 1/4
» » » գոցումն	15 7/16
» » » Ա.	27 1/4
» » » Բ.	—
» » » Գ.	—
Իթօման 1871	81 3/4
Փոխառութիւն 1877	93 3/4
Գանձ Օթօման	11 1/4
Ռուսական փոխառ. 1873	99 7/8
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիէ)	83 1/4
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	100 1/2
Տայրա Սանիէ	77
Դոմէնիալ (փոխառ. Դօմէն)	101 3/4
Հունգարական պարտամուրհակ 4 %	— —
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 60

Վիեննա, 24 Հոկտեմբեր ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	122 20
Օսմանեան երկաթուղի	23 10

ՓԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱ

Փարիզ, 24 Հոկտ. ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 1/2 %	82 58 3/4
Օսմանեան քոնսօլիտէ	15 72 1/2
Եգիպտական	423 75

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՀՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԿՆԻՔ

ՊԵՏՐՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ԵԴԵՍԻԱ, 21 սեպտ.

Տեղացի Հայ մը որ բաւական տարիներէ ի վեր հնութիւններ հաւաքելով կ'զբաղի և յաջողած է դիզել նախնի և քրիստոնէական դարուց պատկանեալ հնութեանց բաւական հոծ հաւաքածոյ մը, վերջերս ձեռք ձգած է կնիք մը, զորմէ կը պնդէ թէ կը վերաբերի Պետրոսի Առաքելոյն։

Մենք քանիցս տեսանք նոյն կնիքը, որ կը բաղկանայ ի Ս. Գիրս յիշուած (Ելից ԻԸ. 20.) անթափանցիկ և անխարտոցելի մութ դեղնագոյն պատուական եղնգնաքարէ, 27 կրամ ծանրութեամբ, գլանաձեւ և լաւ յղկուած։ Վերի կլորակ ծայրը կը տեսնուի կապոցի ծակ մը, և միւս բուն կնքոյ տափարակ կողմը գրեթէ անգլիական լիրայի մեծութեամբ կը պարունակէ քինքեան՝ անքանդակելի քարին վրայ յոյժ ճարտարութեամբ փորագրեալ՝ Հռովմէական վերարկուաւ ծածկուած հոլանի պատկեր մը, որ երեւոյթն առաջին տեսնողին իրօք կ'ազդէ թէ առաքելական տիպարի մը հանդէպ կը գտնուի։ Պատկերն իւր աջ ուսոյն վրայ կը կրէ խաչն, և ձախ ուսոյն դիմաց յունարէն գրուած կը տեսնուի «ՊԵՏՐՈՍ» (*) անունն, ոչ ի ձախմէ յաջ այլ վերուստ ի վայր, ըստ նախնի սովորութեանց, որպէս յաճախ կը տեսնուի յայտնեալ այլ և այլ հնութեանց վրայ։

Արդ, ազգայինն որ զայդ կնիք գընած է վրանաբնակ արաբացէ մը որոյ ցեղակիցք տարին ի բուն թափառաշրջիկ կեանք կ'անցընեն յանապատս Պաղեստինի և այլոց, չունենալով յարաբերութիւն ոչ արտաքին և ոչ ներքին հնագիտական ընկերութեանց կամ մասնագէտ անձանց հետ, իւր մեզ ուղղած խնդրանաց վրայ՝ Արեւելքի միջոցաւ Քրիստոնէական դարուց հնութեանց հետաքրքրուող և զանոնք քննելու և գնահատելու արհեստէն հասկցող անձանց կամ ընկերութեանց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք սոյն գիւտին վրայ, զոր նոյն ազգայինը պատրաստ է երբ եւ հարկ լինի՝ ներկայել ձեռնհաս անձանց քննութեան և դատողութեան։

Ներկայիս Արեւելքի կ'ուղղենք նոյն կնքոյն մոմատիպ կաղապարը, որ պարզ գաղափար մը կուտայ կնքոյն եւ թէ ոչ ճարտար փորագրութեան որ հետոյն՝ գէթ խորհրդաւոր երեւոյթին վրայ։ (**)

Եւ ըստ որում մենք անձնապէս հմտութիւն չունինք ի մասին հնագիտական արհեստին, ուստի չենք կրնար բնաւ պնդել թէ նոյն կնիքն իրօք կը վերաբերի Առաքելոյն Պետրոսի, և թէ նա կնիք ունեցած է յայնժամ. այլ առ այսու, զայն ի ձեռին ունեցող ազգայնոյն ապացուցական փաստերը զորս հաղորդած է մեզ, կը տեղեկագրենք յաջորդ թղթատարաւ և կնքոյն ինչպէս նաեւ նոյն փաստերու իմաստասիրութիւնը կը թողունք ձեռնհաս անձանց։

* * *

ԵԴԵՍԻԱ, 28 սեպտ.

Նախորդ թղթատարաւ յիշուած մեր խոստման համեմատ՝ կը տեղեկագրենք այս անգամ, ծանուցելով նորագիւտ կնիքն ի ձեռին ունեցող Եդեսացի հայուն մեզ հաղորդած տեսութիւններն, որք կը միտին (գլխաւորաբար սոյն երկու կարեւոր կէտերու ապացուցմամբ,

Ա. թէ կնիքն քրիստոնէութեան ոչ թէ յառաջացեալ դարերու, այլ ծագման ժամանակին՝ և հետեւաբար 19 դարու գործ է. և

Բ. թէ կնքոյն վրայ փորագրեալ ՊԵՏՐՈՍ (Փեթր, Փեթրօ) անունն՝ առաքեալ Պետրոսին է և ոչ տարբեր Պետրոսի մը՝) հաստատել թէ այն կնիք կը վերաբերի Պետրոսի առաքելոյն։

Նոյն կնքոյ երեւոյթին մեզ ազդած տպաւորութիւնն՝ յայտնեցինք համառօտիւ մեր նախորդ գրութեամբ և դարձեալ կը կրկնենք մեր անգամ յայտարարութիւնն՝ թէ մեք անձնապէս չունինք հնագիտական հմտութիւն և ի սոյն՝ քան երբեք համառօտութեան մէջ զետեղելով նոյն ազգայնոյն տեսութեանց ամփոփումն՝ իմաստասիրութիւնը կը թողունք ձեռնհաս անձանց։

* * *

Ա. Յառաջ քան զՔրիստոս՝ երկար դարերէ ի վեր կար սովորութիւն կնիք գործածելոյ.

Բ. Նոյն սովորութիւնը կը պահուէր նաեւ Քրիստոսի ժամանակ որ գերեզմանն կնքեցաւ ի Հրէից։

(*) Գրերն ի տպման կնքոյն ուղիղ երեւալու համար հակառակ գրուած չեն. զի հին ատեն սովորաբար չէր գործածուեր նոյն եղանակ, որպէս կը տեսնուի հին ականց և այլ հնութեանց վրայ։

(**) Այդ կաղապարը խմբագրատանս մէջ կը գտնուի, հնագէտ և բանասէր անձանց տրամադրութեան ներքեւ։ Ծ. Խ.

Գ. Կնքոյն մէջ նկարուած խաչանշանն և փորագրուած անունն՝ արդէն հետևապէս կ'ապացուցանեն թէ քրիստոնէութեան ծագումէն յետոյ շինուած է.

— Դ. Կնքոյն թուական չպարունակելն կ'ապացուցանէ թէ այնպիսի ժամանակ մը շինուած ըլլալու է յորում դեռ Քրիստոսի թուականին գործածութիւնը չէր սկսած կամ սովորական չէր դարձած. ի հարկէ նորադարձ քրիստոնեայք չէին յօժարեր գործածել ո՛չ Հրէական օտարացեալ թուականն և ո՛չ ի բնէ օտար Ոլիմպիականը.

Ե. Ցայնժամ նշանաւոր անձի մը կնքոյն թուական չունենալն ևս բնաւ թերութիւն մը չէր, ըստ որում անտի առաջ և յետոյ ձուլուած այլ եւ այլ նշանաւոր ինքնակալաց շատ մը դրամներն անգամ՝ չունէին թուական, որ անհրաժեշտ կիրառութեան կարգըն անցած չէր տակաւին.

Զ. Կնքոյն պատկերն՝ որ խաչն յուսին կը կրէ՝ անշուշտ կը վերաբերի կրօնական պաշտօնէի մ'որ հանրային կեանք ունէր. ըստ որում սոսկական կրօնաւոր մը, զորօրինակ՝ մենակեաց մը, բնաւ պէտք չունէր կնքոյ.

Է. «Պետրոս» անուան հետ կնքոյն վրայ փորագրուած պատկերին վսեմ, հեզահամբոյր և միանգամայն պատկառելի և հաստատուն կերպարանն եւս առաքելական տիպար մը ներկայացընել կը թուի.

Ը. Եռանդուն առաքելոց համար՝ որք սովոր էին թղթակցել եկեղեցւոյն և աշակերտաց հետ որպէս էր Պետրոս, կնիք ունենալն աւելորդ չէր.

Թ. Թէ և կնքոյն վրայ միայն «Պետրոս» փորագրուած է և չունի ընդ իւր մակդիր, այդ կը բացատրուի այսու՝ զի Պետրոս ինքն սովոր էր իւր մակդիրներն ի կարգի նամակագրութեան իբրուն յիշել որպէս իւր Կաթ. Թղթոց մէջ կը տեսնուին «Ծառայ և Առաքեալ Յիսուսի Քրիստոսի» բառերն, զորս անշուշտ աւելորդ կը համարէր խնոյել և կրկնել անձուկ կնքոյ մը վրայ.

Ժ. Կնքոյն նիւթն՝ ի Ս. Գիրս յիշուած (Ելից ԻԲ. 20.) նուիրական Եղնգնաքարէ լինելն եւս պատճառ մ'է հաւատալու թէ աւելի նուիրական պաշտօն ունեցող անձի մը կը պատշաճէր այն.

ԺԱ. Ըստ որում «Պետրոս» բառն գրուած է վերուստ ի վայր, և ո՛չ ի ձախմէ յաջ, ուստի գրելու այս մեթոտն եւս ապացոյց է թէ դա կը պատկանի վաղեմի դարու և հետեւապէս վաղեմի Պետրոսի մը.

ԺԲ. Փորագրութեան արուեստն ևս կը ցուցնէ թէ կնիքն հին դարու գործ է, ըստ որում քանդակմամբ կամ փորակերտութեամբ փոսուած տեղերն իսկ՝ կնքոյն միւս ամբողջ մասանց պէս լաւ յղկուած եւ փայլեցուցուած են. մինչդեռ միջին կամ վերջին դարուց արուեստագէտք այդ տեսակ անթափանցիկ նիւթոց վրայ՝ իրենց փորագրութեանց յատակներուն չեն կարող նոյն յղկութիւնն և փայլը տալ.

ԺԳ. Փորագրուած «Պետրոս» անուան յունարէն գրերն ալ՝ հին ատենի յոյն գրոց ձեւն ունին, որ կրնայ հաստատուիլ՝ բաղդատուելով յունական հին՝ մանաւանդ Եփեսոսի Արտեմեան դրամոց գրերուն հետ.

ԺԴ. Կնքոյն հնութեան ապացոյց է նաև սոյն պարագայ թէ որպէս զի ընդօրինակուած ատեն ուղիղ երեւին՝ գրերն վերջին դարերու սովորութեան համեմատ հակառակ փորագրուած չեն, այլ ուղղակի, ըստ նախնական դրութեանց.

ԺԵ. Անբացատրելի չէ բնաւ սա թէ Առաքեալն զիւր անուն ընդէ՞ր յոյն գրով գրած է, երբ ինկատ առնունք թէ յայնժամ յունարէնն ի Պաղեստին գրեթէ տիրող լեզու մ'էր, զոր ի միջի այլոց կրնայ ապացուցանել եւ սա՝ թէ երբ որոշեցաւ Յիսուսի խաչափայտին վրայ դնել զ«[illegible]», ի տախտակին յունարէն ալ գրեցին «Յ. Ն. Թ. Հ.».

ԺԶ. Մինչեւ իսկ Նոր Կտակարանի ինչ ինչ մասերն ալ՝ յունարէն գրուեցան.

ԺԷ. Բնաւ զարմանալի չէր երբ Պետրոս առաքեալ յունարէնի նախապատուութիւն տար, մինչ քրիստոնէութիւնն չունէր որոշ պաշտօնական լեզու մը և մինչ ինքն գործ կ'ունենար յունախօս ժողովրդոց հետ, որպէս աշխատած կը թուի և ի Կորնթոս՝ (Ա. Կորնթ. Ա. 12. և Գ. 22.) որ յունական ծաղկեալ քաղաք մ'էր.

ԺԸ. «Պետրոս» բառին յունականութիւնն ալ կրնար առիթ լինել առաքելոյն՝ նոյն բառն յունարէն նշանակելու կնքոյն վրայ.

ԺԹ. Եթէ քրիստոնէութեան յառաջացեալ դարերու մէջ երեւցող կրօնականի մը ըլլար կնիքն, պատկերը՝ իւր պատկանած ազգին զգեստուց մասնաւոր տարազը, թերեւս և թագը կը կրէր անշուշտ, որպէս սովորութիւն եղած էր առ յետագայսն. մինչդեռ նա «Հովուական» վերարկուաւ եւեթ փաթթուած՝ առանց որոշ ազգանիշի, առաքելական պարզութիւնը կը պատկերացնէ.

Ի. Կնիքն չկրնար պատկանիլ ուրիշ ազգաւ հայրապետի մը կամ կրօնականի մը՝ նաեւ այսու՝ զի թող որ ի յոյնս (քանի որ գրուածն յունարէն է) այդ աստիճանաւ և անուամբ հոգեւորական մը ծանօթ կամ յիշուած չէ, կնքոյն գլանաձեւ կազմուածքն ալ՝ որ քիչ շատ նմանութիւն ունի. Նախնի քրմապետական կնքոց ձեւոյն՝ կը հաստատէ թէ քրիստոնէական նախնական դարու գործ է, զի յետագայ դարուց մէջ ապրող կրօնական անձանց վերաբերեալ այս ձեւով կնիք ցարդ բնաւ յայտնուած չէ.

ԻԱ. Առաքեալք հրահանգուած էին չը կրել իրենց հետ արծաթաւոր նիւթ. և Պետրոս ինքն իսկ կ'ըսէ «Արծաթ և ոսկի չունիմ» (Գործ. Գ. 6.) ուստի կնքոյն նիւթն եւս հաւանական կը ցուցնէ թէ դա կը վերաբերի այնպիսի անձի մը, որ չէր ուզեր իւր հետ արգիլեալ նիւթ մը կրել. Նաեւ եթէ կնիքն վերջնոյ կրօնականի մը պատկանէր, հաւանաբար շինուած կ'ըլլար յակինթէ, շափիւղայէ և այլն. զի սոյն գործածութիւնն այնչափ սովորական եղած էր յայնժամ, մինչ զի եկեղեցական ծանրակշիռ սպասք և զարդք ի նոյանէ կը շինուէին.

ԻԲ. Հնութեան և առաքելականութեան նշան համարելի է նաև պատկերին՝ խաչը յուսին կրելը, զի ուրիշ եկեղեցական առաջնորդաց կամ հայրապետաց սովորութիւնն էր և է զխաչն ի ձեռին կրել.

ԻԳ. Կնիքս գտնուած է ի ձեռն վրանաբնակ Արաբացւոց, որք սովոր են յանյիշատակ ժամանակաց հետէ թափառիլ ի Միջագետաց յանապատս Պաղեստինի (որ էր առաջին հանդիսարան առաքելոց) և Բաբելոնի (որ առ Եփրատաւ) ուր կը կարծուի թէ Պետրոս գրեց իւր Կաթ. Առաջին Թուղթն. ուստի գտման վայրերն իսկ Պաղեստին և Բաբելոն՝ յորս յաճախ կը յաջողին Արաբք գտնել և ուրիշ հնութիւններ, կը նպաստեն կնքոյն առաքելականութեան փաստին.

* * *

Աւասիկ, ի վերոյ ծանուցեալ տեսութեամբք, մեր հայրենակից Հայն՝ (զորմէ կ'երաշխաւորենք թէ—իւր նահապետական պարզութեամբ—զուրկ է բոլորովին հնագիտական գործերով զբաղող անձանց ոմանց քով տեսնուած նենգաւոր ճարպիկութիւններէ,) կ'եզրակացնէ թէ անշուշտ Պետրոսի Առաքելոյն կը վերաբերի իւր ձեռք գտնուած կնիքն, զոր ի հարկին պատրաստ է ներկայել հնագիտաց քննութեան և գնահատման.

Եւ իւր տեսութեանց կանխաւ հրատարակումը խնդրած է մանաւանդ այսու պատճառաւ, զի կը կարծէ (թերեւս իրաւամբ,) թէ Գիտնոց պերճ աշխարհին կողմէ՝ աղքատ կամ խոնարհ վիճակի տէր անձանց և անոնց ձեռք դիպուածաբար գտնուած առարկայից նկատմամբ, անտարբերութիւն կամ արհամարհանք եւեթ կրնայ սպասուիլ.

ԳԷՈՐԳ Կ. ՈՍԿԵՐՉԵԱՆ

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԱՆՑԵԱԼՆ ՈՒ ԱՊԱԳԱՆ

Է(*)

Համբերեցինք, կռուեցինք ու չափեցինք. Անհամար չէ այն իբրեւ զաւազ ծովու, այլ, աւա՜ղ, փրփուրի պէս թեթեւ ու փրփուրի պէս տկար.

Քառասուն և երկու տարի է որ Հայ Բողոքականութեան տունկն տնկուած է և շարունակ անոր շուրջ Թրիք դրուած է աճումն փութացնելու համար. Պորտ Ընկերութիւնն յոյժ կը խաբուի եթէ զտունկն զարգացեալ և հզօրացեալ կը կարծէ, զտունկն որ ամ քան զամ ուռճանալու փոխանակ՝ կը մնայ ճղճիմ, ո՛չ առ ի չգոյէ Թրիքի, այլ վասն զի կլիմայն, հողն ու ջուրն նպաստաւոր չեն տնկոյն. Աւա՜ղ այնքան Թրիքին.

Պարտ է յայտարարել դառն ճշմարտութիւնն թէ բողոքականութիւնն չյաջողիր մեր մէջ. Պարտ է չթողուլ որ մեր ժողովուրդ պատիր յոյսերու թեւերուն վերայ շարունակէ հանգչիլ.

Եթէ Պորտ ընկերութիւնն, իւր անուշ պատրանաց մէջ, մտի օգնութեան ձեռքն ետ քաշել, այն պիտի ծառայէ զմեզ աւելի գիտակից ընելու մեր դժնդակ կացութեան. Եւ երբ միսոնարք ըսեն «առէք Աւետարանն ու բրէք զայն թերթ որպիսի կամիք, վարեցէք ձեր վարժարաններ ու եկեղեցիներ որպէս լաւ կը թուի ձեզ,» յայնժամ մեր ցաւեր առաւել ևս պիտի զայրանան, զի առաւել քան երբեք պիտի զգանք մեր ծայրագոյն տկարութիւն որ անբաժան է մեր փոքրութենէ.

Ո՛չ, չենք կրնար ու պիտի չկարենանք ըսել «մեր են եկեղեցիք, մեր են վարժարանք, մեր է Թերթն.» Պիտի ըստիպուինք խնդրել որ օտար ձեռք վարեն ուղղակի կամ անուղղակի մեր գործոց ընթացքն, թէ և լինի ընթացք օտարաշաւիղ և քայլամոլար. Հոս է նաև բացատրութիւնն եթէ այժմ իսկ կը տեսնենք միսիոնարական քաղաքականութեան ակամայ հպատակութիւն այնպիսի Հայ բողոքականաց կողմանէ որք սահմանուած էին իրենց գերազանցութեանց թեւերով անկախօրէն և բարձրաթռիչ ճախր առնուլ.

Ներելի է ուրեմն որ «աւաղ ամերիկեան այնքան Թրիքին» ըսելէ յետոյ յաւելունք թէ աւա՜ղ մեր ալ այնքան նեղութեամբ շահուած արծաթին ու այնքան անօրինակ զոհողութեանց որք կ'երթան ամ ըստ ամէ [illegible] մէջ [illegible] մի յառաջ տանելու բարեմիտ յամառութեամբ.

Ը

Եկէք այժմ, բողոքական եղբարք իմ, տեսնենք ի՛նչ պարտինք ընել. Գտնենք ընթացքի լաւագոյն գիծ մը, և արիաբար հետեւինք այնմ.

Բայց որպէս զի կարենանք զայս որոշել, պարտինք նախ որոշել ճշգիւ ուրիշ բան մը. Պարտինք համաձայնիլ յոյժ կենսական կէտի մը վերայ, այսինքն թէ ի՞նչ է [illegible].

Պատասխանն զոր պիտի տամ, կարծեմ ամենուն միաձայն հաւանութեան արժանի պիտի դառնայ.

Մեր նպատակն է հայ ազգին կրթական և կրօնական վերածնութեան լաւագոյն եղանակները [illegible] և փութել.

Ի՛նչ մեծ ու փառաւոր դեր ստանձնած ենք, միանգամայն ո՛րքան փափուկ և դժուարին. Եթէ այս ինչ եղանակ, յետ բաւական փորձոյ, չգտնենք լաւագոյն, որքան սիրելի և լինի այն, պարտինք զոհել, կամ եղանակաւորել. Եթէ յամառութեամբ և հպարտութեամբ շարունակենք յարիլ այնմ, մեր դեր հաւատարմութեամբ կատարած չենք լիներ. Ամենն ալ պարտինք միշտ տրամադիր լինել մեր ընթացքն ուղղելու, մեր սխալ ճանաչելու, եւ լաւագոյնն ընտրելու.

Ներկայ գործոյ համեմատութիւնք չեն ներեր քննել աստ մեր կրթական եղանակներ. Զայդ ուրիշ առթի կը թողունք եւ կրօնական եղանակը միայն դատել կ'ուզենք. Բաւական ցուցինք թէ բողոքական դրութիւնը չյաջողիր առ մեզ. Այժմ կը մնայ քննել երկու կէտեր. Նախ թէ բողոքական դրութիւնն ինքնին ի՞նչպիսի դրութիւն մ'է, ի՛նչ է անոր արժէքը. Մի գուցէ պնդենք ազգին ընծայելու իբր զուտ ոսկի զոր ինչ չէ այնպիսի. Երկրորդ թէ ի՞նչ է բողոքական դրութեան յարմարութիւնը մեր ազգի համար. մի գուցէ անոր հագցունել ուզենք այնպիսի ձեւք մի բզգեստ որ ուրիշին վերայ չափուած ձեւուած լինելով մասամբ չափազանց նեղ եւ մասամբ ալ յանչափս լայն գայ նորա մարմնոյն.

Թ

Որպէս զի կարենանք բողոքական դրութեան և պաշտամանց եղանակը գնահատել, պարտինք աստ համառօտ նկարագիր մը տալ քրիստոնէական եկեղեցւոյ նախնական պաշտամանց. Ծանօթ է համբաւաւոր քարոզիչն և մատենագիր, տը Բռէսանսէ, որ միանգամայն Ծերակուտի անդամ է, երկարամեայ ուսումնասիրութիւններ ըրած և բազմահատոր գործ մը հրատարակած է քրիստոնէական եկեղեցւոյ առաջին դարուց վերայ. Աստ և ուրիշ քրիստոնէական հնախօսներու քննութիւնք ստուգած են, ի մէջ այլոց, թէ երրորդ դարու մէջ երկու իրարմէ որոշ պաշտամունք կը կատարուէին քրիստոնէական եկեղեցւոյ մէջ. Մին էր [illegible] պաշտամունք, միւսն էր պաշտամունք հաւատացելոց.

[illegible] պաշտամունքը կը բաղկանայր հետեւեալ մասերէն — 1. Խոստովանութիւն մեղաց. — 2. Մի կամ մի քանի սաղմոսերգութիւն. — 3. Ընթերցումն Ս. Գրոց. — 4. Սաղմոս մի երգել. — 5. Ս. Աւետարանէն ընթերցումն, ի վախճանի որոյ ժողովուրդը կ'երգէր «Փառք քեզ ո՛վ Քրիստոս». — 6. Քարոզութիւն. — 7. Աղօթք վասն այնոցիկ որք եկեղեցիէն դուրս պիտի ելնէին, վասն ապաշխարողաց ևն.

Դիտելի է թէ այս պաշտաման տիրող տարրն է ուսուցումն. Գլխաւորապէս կը բաղկանայ Ս. Գրոց ընթերցմունքէ և քարոզութենէ. Այս ընդհանուր կոչուած պաշտամունք բաց էր հանրութեան, և այնմ կրնային ներկայ գտնուիլ հաւատացեալն և ոչն, դարձի եկեալն ինչպէս նաեւ դեռ ապաշխարողն. Ցաւարտ այս պաշտաման կը ծանուցուէր որ ապաշխարողք, թերահաւատք և չը մասնակցին միւս պաշտամանց, որ պիտի սկսուէր, և որ երկրպագութեան կրթութիւն մ'է հաւատացելոց սահմանեալ.

Այս երկրորդն՝ պաշտամունք հաւատացելոց, կը պարունակէր հետեւեալ մասերն — 1. Գաղտ աղօթք մի. — 2. Ընդհանուր մեծ աղօթք մի, որոյ աղաչանաց մէն միում կը պատասխանէր ժողովուրդը «Տէ՛ր ողորմեա՛». — 3. Նուիրատուութիւն վասն աղքատաց, եպիսկոպոսին ևն. — Ցայնժամ կը բացուէր բուն հաղորդութեան պաշտօնն. Համբոյր խաղաղութեան կը տրուէր, հացն ու գինին ի սեղան կը դրուէին, և եպիսկոպոսը կամ երէցն (որպէս կամիս անուանէ) կը սկսէր յառաջաբանն «Տէր եղիցի ընդ ձեզ» ըսելով, որում ժողովուրդը կը պատասխանէր «Եւ ընդ հոգւոյդ քում».

Եպ. «Ի վեր բարձրացուցէք ձեր սրտեր»
Ժող. «Առ Տէր կը բարձրացունենք զայնս»
Եպ. «Փառք տանք Աստուծոյ»
Ժող. «Արժան է որ փառք տանք Նմա»

Եպ. «Ճշմարտիւ արդար և իրաւ է որ փառք տանք քեզ, ով Տէր Աստուած...» Թուելով Աստուծոյ կատարելութիւններն եւ անոր ճամբայները դէպ ի մարդկային ազգն, որ կը վերջանայր «Սուրբ, Սուրբ, Սուրբ է Տէր»ով. — 4. Աղօթք. — 5. Հանգանակ Հաւատոյ. — 6. Հայր մեր. — 7. Նուիրումն հացին եւ գինւոյն աղօթիւք. Սաղմոսերգութիւն մի, և Հաղորդութիւն. — 8. Շնորհակալութեան աղօթք և վերջին օրհնութիւն.

Այս պաշտաման էական տարրն, որպէս յայտնի կը տեսնուի, է երկրպագութիւն, այսինքն, աղօթք, երգ, սաղմոսերգութիւն, փառաբանութիւն, հաղորդութիւն և շնորհակալութիւն.

Ուսուցումն և երկրպագութիւն, ահաւասիկ քրիստոնէական պաշտամանց երկու տարրերն.

Յետ դարձին Կոստանդիանոսի այսպէս չմնաց իրաց վիճակն, կայսեր ետեւէն մուտ գտաւ յեկեղեցին փոփոխութիւն ոչ փոքր. Ամեն ոք, ապաշխարողը, թերահաւատն ևս կը նկատուէին քրիստոնեայ որպէս զհաւատացեալն, այնպէս որ հաւատացելոց յատուկ պաշտամունքն, ուր երկրպագութիւնն կը տիրէ և որոշ ձեւակերպութիւն կայ, եղաւ ընդհանուր պաշտամունք. Եւ նուազեցաւ ուսուցման տարրն.

Բողոքական բարեկարգութիւնք սա մեծ ծառայութիւնն ըրաւ որ քարոզութեան և Աստուծոյ խօսքին տուաւ վերստին իրենց արժանավայել տեղին.

Բայց բարեկարգութիւնք երբէք կատարեալ չեն. Մանաւանդ յեղափոխութեամբ եղած բարեկարգութիւնք միշտ ծայրայեղութեամբ արատաւորեալ են. Բողոքական բարեկարգութիւնն ուսուցման տարրն զօրացոյց և լաւ ըրաւ, բայց երկրպագութեան տարրն նուազեցոյց — սխալեցաւ. Բողոքական եկեղեցին եղաւ գրեթէ բոլորովին [illegible], որ պարտէր նախ քան զամենայն լինիլ աղօթատուն. Հռոմէական դրութիւնը ձեւականութեան կապանաց մէջ կը խեղդուէր, բողոքական դրութիւնն, ընդհակառակն, հանդխացաւ անձեւ և անարդ և անկերպարան. Անդ ամեն ինչ անփոփոխելի էր, աստ ամեն ինչ յանպատրաստից կը յօրինուի երիցուն ձեռամբ. Բողոքական երէցն, իրաւ, չկրկներ ամեն անգամ մի և նոյն բանաձեւեալ աղօթք, բայց կը կրկնէ իւր իսկ աղօթքներ և բանաձեւեր. Հոն ամեն օր Ս. Հաղորդութեան խորհուրդ կը կատարուէր, հոս երեք ամիսը միանգամ միայն, կամ աւելի ցանցառակի.

Եւրոպայի և Ամերիկայի բողոքականներն սկսած են ճանչնալ թէ բողոքականութիւնն ծայրայեղ դրութիւն մ'է. Մեք, Հայ բողոքականքս միայն, կամք յաշխարհի որ կը թուիմք նկատել զայն իբր կատարեալ. Տը Բռէսանսէ, իւր խորին քրիստոնէական հնագիտութեամբ, զգացած է և չդադրիր քսան տարիներէ ի վեր նշանակելէ թէ բողոքական դրութիւնը բարեկարգութեանց կարօտ է. Պէռսիէ, աշխարհահռչակ բողոքական երէց ի Բարիզ, արդէն իւր եկեղեցւոյ մէջ մուծած է կարգ մի բարեկարգութիւններ և ինչ ինչ ձեւեր.

Մեր Պատուելի միսիոնարաց հայրենիքն օտար չկարծէք այս ընդհանուր շարժման. Նիւ-Եօրքի բողոքական եկեղեցեաց ոչ սակաւք սկսած են շատ տարիներէ ի վեր աստիճանաբար գալ ի ձեւ և ի կարգ, երէցը փիլոն կ'առնու, ժողովուրդը Հաւատոյ Հանգանակն և Հայր Մերն կ'արտասանէ յատենկայս, ազգային և կրօնական տօներ կը ներմուծուին, այլովքն հանդերձ. Զայս կ'ըսեմ նոյն իսկ ժողովական և երիցական եկեղեցեաց ոմանց նկատմամբ.

Մարդ հայ պարտի լինիլ, և պարզամիտ հայ, որ իբր հերետիկոս նկատելու փորձուի հայ երէց մի որ եկեղեցւոյն մէջ Հաւատոյ Հանգանակն ըսել կուտայ ամեն կիրակի.

Ամօթ չհամարինք, եղբարք, յայտարարել թէ բողոքական դրութիւնն հեռի է կատարելութենէ, և կը կարօտի բարեկարգութեանց.

Ժ

Թէ Լուսաւորչական Եկեղեցին ևս բարեկարգութեանց յոյժ կարօտ է, այնմ կը վկայեն նոյն ինքն որդիք այդ եկեղեցւոյ, նոյն ինքն եկեղեցականքն, նոյն ինքն տաղանդաւոր խմբագրապետն Արևելք լրագրոյ, որ դեռ վերջերս յատուկ յօդուածներ նուիրեց ցուցնելու թէ բարեկարգութեանց կը կարօտի Հայ Եկեղեցին.

Չենք կրնար չափազանց պնդել և կրկնել սա կարեւոր կէտ թէ ազգի մի բարոյական վերածնութեան բուն աւազանն վարժարանն է և թէ կրթական բարեկարգութիւնը պարտի կարապետել կրօնական կամ եկեղեցական բարեկարգութեանց. Բայց մեք բողոքականքս այս վերջնովք մասնաւորապէս զբաղած ենք. Լա՛ւ, ի՞նչ կը խնդրենք ընել. — բարեկարգե՞լ ազգային եկեղեցին.

Զայդ ընել կ'արժէ՞ արդարեւ.

Բայց հոս կանգ առնունք վայրկեան մի և հարցնենք թէ բարեկարգութիւն բառն, և կրօնական բարեկարգութիւնն ի՞նչ կը նշանակեն.

Քրիստոս, գլուխն եկեղեցւոյ, կրօնի սկզբունքը տուաւ բայց եկեղեցական դրութիւն չը կազմակերպեց. Արարողական երկու բան միայն կարգեց, զմկրտութիւն եւ զհաղորդութիւն, բայց չը նշանակեց, չուզեց նշանակել թէ ինչ ձեւով պէտք է կատարել այդ գործողութիւններ. Պատճառ. Աստուածային Վարդապետին դիտաւորութիւնն էր թողուլ զեկեղեցին ազատ ի յօրինել իւր պաշտամանց և արարողութեանց ձեւերն, և զայնս եղանակաւորել եւս ըստ տեղւոյն, ըստ դարուն, ըստ կրթութեան աստիճանաց և ըստ այլ անհաշուելի պարագայից.

Արդարեւ ի՞նչ ձեւ կայ յաշխարհի որ չփոխուի կամ չփոփոխի. Զգեստու, բնակարանի, ուտեստոյ, դաստիարակութեան և կառավարութեան ձեւերն ու կերպերն անդադար չե՞ն եղանակաւորութիւն կրեր ըստ չափու զարգացման արուեստից, ճաշակի և կրթութեան.

Կրնայ պատահիլ, ինչպէս դժբաղդաբար յաճախ կը պատահի, որ ժողովրդոյ մը վիճակն զգալի զարգացում չկրէ երկար դարեր, եւ ձեւոց փոփոխութեան պէտքն ալ հետեւապէս զգալի չլինի. Բայց երբ ժողովուրդ մի սկսի շարժիլ դէպ յառաջ և դէպ ի վեր, չկրնար չեղանակաւորել իւր աւանդական ձեւեր. Օրէնք մ'է այս. Եւ եկեղեցական ձեւակերպութեան ալ փոփոխութիւնն օրէնք է, շարժող ժողովրդեան համար անհրաժեշտ է.

Չմոռնանք սա կարեւոր դիտողութիւն ընել թէ բարեկարգութիւն չնշանակեր միշտ սրբագրութիւն սխալներու, այլ յաճախ նրբացում, ազնուացում, կատարելութեան դիմում մի դրութեան մէջ. Հարկ չէ որ այս ինչ բան սխալ կամ յոռի լինի փոխելու համար զայն, բաւական է որ այն ստորին լինի բաղդատմամբ ժամանակին ու ժողովրդեան որոյ համար կը կենայ. Ո՞վ պիտի ըսէ թէ Լուսաւորչական Եկեղեցւոյ երաժշտութիւնն, օրինակի համար, սխալ է, կամ յոռի է. բայց ո՞վ յանդգնէ որք արդի զարգացեալ երաժշտութեան ճաշակն առած են, պիտի չփափաքի որ այս մասին բարեկարգութիւններ կատարուին Հայ Եկեղեցւոյ մէջ.

Բոլոր ձեւերն, այնու իսկ զի ձեւ են, փոփոխելի են.

Չէ՛ և չէ՛ հնար այնպիսի եկեղեցական դրութիւն մի յօրինել այսօր որ յարմարի ժամանակակից քրիստոնեայ ժողովրդոց. Իսկ ապագայ դարուց համար այժմէն յօրինելու յաւակնութիւնը պիտի լինէր իսպառ յիմարական.

Ոչ առաքեալք և ոչ առաջին դարուց քրիստոնեայք մտածեցին եկեղեցական մշտնջենաւոր դրութիւն մի կազմակերպել. Չյանդգնինք ընել զոր ինչ Քրիստոս և իւր առաքեալք չուզեցին ընել, չէին կրնար ընել. Չնկատենք անփոփոխելի եւ կատարեալ ոչ Բողոքական, ոչ Լուսաւորչական, ոչ այսու ու ոչ այն, և ոչ իսկ երրորդ դարու ու առաքելական դրութիւնն.

Որչափ ժողովուրդք մնան — և միշտ պիտի մնան — սխալական և կատարելագործելի, սխալներ պիտի գտնուին ուղղելի, բաներ պիտի գտնուին բարեկարգելի. Զայս ուրանալ՝ կը լինի ուրանալ մարդկային յառաջդիմականութիւնն.

ՏՐ. Մ. ՍՄԲԱՏ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ
Նիւ-Եորք
(Շարունակելի).

(*) Շարունակութիւն անցեալ հինգշաբթի և ուրբաթ աւուր թիւերէն.

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐՔ
ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ
Վաւերացեալ
Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան Ուսումնական Խորհրդէն
Յօրինեաց
Ե. ԳԱԹԸՐՃԵԱՆ

Սոյն ընտիր դասագիրքն որ վաւերացեալ է ազգ. կեդրոնական վարչութեան Ուսումնական Խորհրդէն, կը պարունակէ, բացի Թուաբանական տեսական մասէն, բազմաթիւ գործնական հրահանգներ և խնդիրներ.

Ուսանողն անդ կը գտնէ կոկիկ և ընդարձակօրէն բացատրուած չորս գործողութեանց, կոտորակաց, համեմատութեանց, մետրական դրութեան, տոկոսաց, [illegible] և հաշուի ընթացիկներու վերաբերեալ կանոնք և առաջարկութիւնք.

Այս դասագրքին ամենէն մեծ առաւելութիւնն է այս ամեն թուաբանական կանոն ունենալ իրեն յատկացեալ գործնական և բնական խնդիրներ որ միշտ կիրառութեան մէջ են թէ առեւտուրի թէ արհեստից և թէ առօրեայ կենաց մէջ.

Նկատառութ. Թուաբանին սոյն առաջին երկն իբր դասագիրք ընդունուած է ազգ. և մասնաւոր բազմաթիւ վարժարանաց, ինչպէս նաև Հայոց ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ վարժարաններուն մէջ. կրնայ նաև օգտակար ըլլալ առեւտրով զբաղող ամէն անհատի.

Հակառակ իւր ծաւալին
Գինը 7 ½ ղրշ.

Կեդրոնատեղին է Եւրոպական գրատուն, Ա. Պիգլեճեանի, քով Պապը Ալի ճամբէսի, Թիւ 12, Կ. Պոլիս. 1988 14—20

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՊԷՅԱՃԵԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
(Երկրորդ Տպ.)
Վաւերացեալ
Ազգ. Ուսում. Խոր. Կեդր. Վարչութեան

Պէյազեան էֆէնտի իւր հրատարակած աշխարհագրութեան Ա. Տարւոյ գտած ընդունելութենէն քաջալերեալ հրատարակած է ներկայ Քաղաքական Աշխարհագրութիւնն աւելի ընդարձակ և պատրաստեալ ըստ վերջին քաղաքական փոփոխմանց և որ մասնաւորապէս գնահատեալ և յանձնարարեալ է յԱզգ. Ուս. Խորհրդոյ առ Ազգային վարժարանս. Ամբողջ գիրքը կը բաղկանայ 208 էջէ.

Սոյն օգտակար դասագիրքը, բաղդատմամբ իւր պարունակութեան և հեղինակին յանձն առած զոհողութեանց, ՇՈՅԺ ՀԱՄԵՍՏ ԳՆՈՎ, այն է 5 ղրուշի կը վաճառուի բոլոր գրավաճառաց քով.

2038 10—10

Յ. Թ. ՀԻՆԳԼԵԱՆ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Բ. ՏԱՐԻ
Ի պէտս [illegible] վարժարանաց և [illegible]

Հրատարակուած է Յ. Հինգլեանի «Հիմն. Նոր եղանակ Ֆրանս. շարադր.» անուն ընտիր գործոյն Բր Տարին, որ Ա. Տարին այնքան մեծ ընդունելութիւն գտած էր. Սոյն Բ. Տարին և պատրաստուած է բոլորովին նոր և դիւրահաս մէթոտով մը. Կը պարունակէ Ֆրանս. քերականութեան համաձայնութեան կանոններն, բազում գիտելիքներ, ոճեր ու յատկութիւններ, որոց ամենուն ի կիրառութիւն մասնաւոր [illegible] պատրաստուած կամ ընտրուած հրահանգներ ու կրթութիւններ, բաղդատեալ բարոյական գողտրիկ մտածումներէ, ընտանեկան ու վաճառականական նամակներէ, իրագիտական նիւթերէ, խօսակցութիւններէ են. Գործոյն կցուած է [illegible] բառարան, [illegible] գործածական [illegible] հաւաքածոյ մը. Փորձով հաստատուած է որ «Հիմն. Նոր եղանակ Ֆրանս. շարադր.»ին Ա. և Բ. Տարիներն [illegible] կարող կը լինի ու և է հայ գրութիւն ի ֆրանսերէն թարգմանել, կամ որ նոյն է ասել, ֆրանսերէն շարադրել.

Գին Ա. Տարւոյ 5 ղրշ.
Գին Բ. Տարւոյ 5 ղրշ.

Տասը հատէ աւելի կամ երկու տարիները միասին գնողաց համար մասնաւոր զեղչ կը լինի. Կեդրոնատեղին է Եւրոպական գրատուն, Ա. Պիգլեճեանի, Պապը-Ալի ճամբէսի, Թիւ 12. 2028 10—10

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Ստորագրեալս, մասն ներկայացուցիչ Կիչառ եղբարց գործարանին ի Ս. Հանրի, հանրածանօթ իւր յաջող յակեայ արտադրութեանց ընտրութեամբ, մաքրակարար ռամ. կոյս. կառավարութեան, երկաթուղեաց ընկերութեանց, վարչութեանց եայլն, պատիւ ունի ծանուցանել իւր յաճախորդաց թէ ոմանք անուանց նմանութենէ մը օգտուելով կը քաղեն գինքը խաբելու համար, այսպէս ուրիշ գործարանաց վերագրելով սոյն արդար հռչակը զոր ձեռք բերած է Կիչառ եղբարց տունը.

Ստորագրեալս կը յանձնարարէ Կիչառ եղբարց տան բազմաթիւ յաճախորդներուն որ չխաբուելու համար վաճառականներու իրենց ծախած արտադրութեանց վրայ փնտռեն հետեւեալ նշանը

Guichard Frères à St. Henry (Marseille)

եթէ կ'ուզեն ամեն կերպիւ անտարբեր ապրանք մը ստանալու վստահ լինիլ.

ՎԻՏԱԼԻ ՄՈԼՀՕ

Ղալաթիա, Քիւրէքճիլէր, Թիւ 12
2034 13—30

ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՑՈՒՑԱԿ ԳՐՈՑ

Այս ցանկը կը պարունակէ Գ. Պաղտատլեան գրատան հին և նոր հրատարակութեանց հաւաքածոյն, իւրաքանչիւր գրքի պարունակութեանը վրայ կարեւոր և մանրամասն տեղեկութեամբ.

Նշանակուած են նաև գրքին մեծութիւնը, քանի երեսէ բաղկացեալ ըլլալը, կազմին որպիսութիւնն և գինները մեծագոյն զեղչերով.

Այս ցանկը ձրի կը ղրկուի փափաքողաց երբ իրենց հասցէն խմացնեն նամակաւ մը. 2049

ԻԼԱՎԷԼԻ ՍԱԼՆԱՄԷ

1889 ՍԷՆԷՍԻՆԷ ՄԱՀՍՈՒՍ
ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՆՐԱԶԱՀԱՆ
Յ. ՔԱՄԹՈՒՐՃԵԱՆ

Կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս Զաքմաքճըլար Թիւ 47, Կրճիկեան Մանուկ Աղայի խանն, և կը ծախուի ամեն գրավաճառոց քով ի գին 60 փարայի. 1—4

ՄՍԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ՀԻՒԹ
LIEBIG
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Ի ՖՐԷՅ-ՊԷՆՏՈՍ

Որ 1867էն ի վեր արժանացած է Միջազգային ամեն ցուցահանդէսներու մէջ ամենէն բարձրագոյն վարձատրութեանց. Մեծ գիւտ ութիւն և խնայողութիւն Վայրկենական պատրաստութիւն արգանակի, և սոուսի, համեմի, բանջարեղինաց համը բարեխառնելու գերընտիր միջոց.

Հիւանդաց և ապաքինելոց համար կազդուրիչ գեղ.

Պահանջել այս ստորագ. Liebig կապոյտ մելանով. 2141

Մեծաքանակ կը ծախուի գործակատարաց քով, ՆԷՆՆԻ ԲՈՒԼԷ և ընկ. Կ. Պոլիս, Թիւճարէթ խան, Թիւ 4. Կը ծախուի նաև ուտելեաց վաճառատուններու, դեղավաճառաց, նպարավաճառներու քով և այլն.

Փ. Ժ. ԲԱԳՐԻՆՕ

Պ. Փ. Ժ. Բագրինօ պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իւր մայրաքաղաքիս շրջակայից ու գաւառաց բազմաթիւ յաճախորդներուն թէ, թողած լինելով իւր վաճառատունն Պորսային դիմաց, Թիւ 2, իւր առեւտրական գործերը կեդրոնացուցած է Թիւնէլի փողոց Եէնի-Ճամիի մօտ Թիւ 39, 41 և 43 վաճառատանց մէջ. Հետեւաբար կը խնդրուի անոնցմէ որ կ'ուզեն ձմրան համար յիշեալ վաճառատուններէն գնել ամեն տեսակ ապրանք որք ծանօթ են թէ՛ [illegible] և թէ՛ [illegible], նոյն վստահութիւնն ունենալ որպէս յառաջագոյն, մանաւանդ որ Պ. Փ. Ժ. Բագրինօ ամեն զոհողութիւն յանձն առած է իւր վաճառատունն հարստացնելու համար Եւրոպայի լաւագոյն գործարաններէն եկած զանազան կտաւեղէններով. 4—10
2142

ՄԵԾ ԵՒ ԲՈՒՆ ԼԻՔԻՏԱՍԻՕՆ
Ժ. ԼԸՏԻՒԳ ԵՒ ԸՆԿ. ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
Ընդարձակեալ լուծման պատճառաւ
130, Բերայի մեծ փողոց, Լիւքսէմպուրկի Գաֆէին քով.

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Ժ. Լըտիւգ և ընկերութեան վաճառատունը սկսած է վաճառել իւր «ապրանաց մեծ մթերքն», Հոկտեմբեր 1 էն երկուշաբթի օրէն (Ն. Տ.). Վաճառատուն այցելողք պիտի համոզուին ապրանաց գերազանցութեան եւ գներու չափաւորութեան. — Ամբողջ եւ խիստ հարուստ զարդարանք, կերպասներու Սրահներու, Սեղանատան եւ Ննջասենեակի համար. զանազան պերճ կարասիներ. մեծ մթերք մետաքսեայ կերպասներու, Ճենովայի թաւիշներու, [illegible], հայելիներու, իւղաներկ պատկերներու, լուսամփոփաց ջահերու ևն. ևն.

Գիները զեղչուած են 50%

ԱՃՈՒՐԴՈՎ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ պիտի լինի ամեն ուրբաթ և կիրակի առաւօտեան ժամ 4 էն սկսեալ.
7—16 2133 «Լիքիտադէօր»
ԼԷՕՆ ՌՈԶԷՆԹԱԼ

ՍԳՈԴԻ ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ
Կ. Պոլիս, Բերա, մայիս 3, 88

Պարոնայք Սգոդ և Պօուն, Նիւ-Եօրք.

Ձեր օշարակը գործածեցի այն բոլոր հիւանդութեանց մէջ ուր անդաստութեան խանգարմունք կան, մանաւանդ արեան տկարութեան, թոքախտի, խոլի, ճողածութեան մէջ, և մեծ գոհութեամբ կը հաստատեմ թէ անոր բուժիչ և կազդուրիչ ազդեցութիւնք նշանաւոր են.

ԲՐՈՖ. ՏՈՔԹ. Ա. ՔՐԻՍԹՈՖ

ԻԼԱՆ
ՕՐՄԱՆ ՎԷ ՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱՐԷԻ ՈՒՄՈՒՄԻԷՍԻ

Թըրապզոն վիլայէթը ճէվիզէսի տախսիլինտէ Պաֆրա գազասընտա Ալյա տաղը միրի օրմանլարընտան Թուլը իքի մէթրօ էլլի սանթիմ վէ գուտրը իւչտէն եէտի սանթիմ պարմաք իքի եիւզ պին աղաճ գըրըլըպ չըղարըլմասընըն Թալիպը իհալէսինտէն ի[illegible]լարըն [illegible]իմ պէտէլլէրի ղէրէստէ ըրրը [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] պէտէլի [illegible] [illegible]

Թէշրինի էվվէլ 304 1940

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,243,127
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 1,932,350

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,421,200
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 946,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար վիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած փասնին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի:

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՄԱՐԻԹԱՅՄ ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,343

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ: Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ. **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց:

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Իզմիր քէօսէլէսի օն իքի պին ալթմըշ ալթը ատէտ, պէհէր գիլօսը օն իքի ղուրուշ եիրմի ալթը փարա վէ եիւզտէ ալթմըշ տէօրթ.

Թուզլու գուրու Իզմիր կէօնի օն տէօրթ պին իքի եիւզ էլլի տօղուզ ատէտ, պէհէր քիլօսը տօղուզ ղուրուշա.

Պէյգօզ տէպաղխանէսի իչին պայատէ մուրապպա քէօսէլէ վէ կէօն ֆիյաթը մուրապպաասի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թէշրինը էվվէլին օն իքինճի չարշէնպիհ կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասայը իճրա օլունաճագ. մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթաօբնա վէ օն իւչիւնճիւ կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէմինաթ ախճէսի թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասկէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

10 Թըշրինը էվվէլ 1888 2152
Նօ. 27 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Սէքիզ կիրահ արզընտա կէօմլէքլիք ամէրիքան պէզի իքի եիւզ թօփ, պէհէր եիպրասը պէշ ղուրուշ օն պէշ բարայա.

Տօղուզ կիրահ արզընտա տօնլըգ ամէրիքան պէզի թօփ, պէհէր եիպրասը պէշ պուչուգ ղուրուշա.

Եէրլիւտէ եիւզըւմի օլուուգճա այըրնաճագ մէշաճիր չէքէլի պալթա, պէհէրի օն սէքիզ ղուրուշա.

Սարը թէլ տօղուզ պին քիլօ, պէհէրի օն պէշ ղուրուշա.

Դաֆթօլ եիւզ էլլի պին պէհէր պին ատէտի տէօրթ պուչուգ ղուրուշա.

Ջիլէ իփլիկի քիլօ իքի եիւզ էլլի, պէհէր քիլօսը գըրգ պէշ ղուրուշա.

Լաստիք մէթրօ եէտտի եիւզ էլլի, պէհէր մէթրօսը օն ղուրուշա.

Սայա իփլիկի եէտտի եիւզ էլլի քիլօ, պէհէր քիլօսը գըրգ սէքիզ ղուրուշա.

Ջիզմէ չէրիտի օն եէտտի պին պէշ եիւզ մէթրօ, պէհէրի պիր ղուրուշա.

Սիեահ տիպէթ ալթը պին պէշ եիւզ մէթրօ, պէհէրի պէշ ղուրուշ օթուզ փարայա.

Դըզլըճըգ ազաճընտան սիեահ պօեալը չաքէթ տիւյմէսի, պէհէր եիւզ ատէտի տէօրթ պուչուգ ղուրուշա.

Սարաճխանէ անպարընտա իմալ օլունմագտա պուլունան մուհիմմաթը սարաճիյէնին օն ալթը գալէմ էտէվաթը ախշապիյէսի.

Եըլտըզ անպարընտա իմալ օլունմագտա օլան մուհիմմաթը խիյամիյէնին օն գալէմ էտէվաթը ախշապիյէսի նիզամիյէ անպարլէրի իչին պայատէ մուհարրէր էշիա ֆիյաթը մուրապպաալէրի իլէ թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ Թէշրինը էվվէլին օն եէտինճի կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալէրի պիլ իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիլէրի վիրիլէճէկինտէն իթաօբնա վէ օն սէքիզինճի կիւնի եիւզտէ պէշ թէմինաթ բաղիլիյէ օլանլարըն մագամը սէրասկէրի լէվազըմաթը տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

10 Թըշրինը էվվէլ 1888 2153
Նօ. 28 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Մանասթըրտա պուլունաճագ հայվանաթը միրիյէ իչուն պիր սէնէ զարֆընտա լիւզում օլաճագ արփանըն պէհէր գըյէսի եէտտի եիրմի իւչ փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թէշրինը էվվէլին օն իքինճի չարշէնպիհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթաօբնա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասկէրի լէվազըմաթը տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

10 Թըշրինի էվվէլ 1888 2154
Նօ. 29 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անպարը իչուն նիւմունէսի վէճհիլէ միւպայաա մի- Նազարայա գօնուլան իքի պուչուգ միլեօն գըյէտէն իւչ միլեօն գըյէյէ գատար ինկիլիզ բիրինճինին իթաօբնա թալիպ օլան վէ շէրայիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին Թըշրինի էվվէլին օն եէտինճի կիւնիւնէ գատար հէր կիւն մագամը սէրասկէրի լէվազըմաթը տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

10 Թըշրինի էվվէլ 1888 2155
Նօ. 30 3—3

ՕՐԱՑՈՅՑ 1889 ՏԱՐՒՈՅ

Վենետիկոյ Մխիթարեանց Տպարանէն հրատարակուած է 1889 տարւոյ Օրացոյցը և կը ծախուի ի գին 2 ղրուշ:

Նոյն Օրացոյց կը պարունակէ Վենետիկոյ Մխիթարեանց տպագրած բոլոր գրեանց ցուցակն, հանդերձ գներով: 2136 3—5

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՀԱԳԻՆ ԶԵՂՉՈՎ

Պ. ՄԷՅՖՐԸ

Ժ. ՏԷՅԼՈՐԻ, ՅԱՋՈՐԴ (Օ ՎԻԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ)
3, Երկաթուղեայ փողոց, Ղալաթիա

Վաճառումն սկսած է Նոյեմբեր 3/15ին Շաբ. Բոլոր գիները նշանակուած են ղրուշով.

Գոտիներ, Գուլպայ, Բաճ'ընակ, Հովանոց, Գաւազան, Բարեխառն չայիկ, Ամէն տեսակ փոքրիկ ապրանք, Կրծնոցի ձեռնոց, Մառտօլ, Ֆլանէլ, Ծածկոց, Մերինոս, Թաշկինակ, Ճամբորդութեան առարկայք, Սնտուկք, Կաշւոյ առարկաներ, Գոհարեղէնք և Արծաթեայ ժամացոյցք եւ եւ.

10 % զեղչ այն ամէն ապրանաց վրայ որոց գները չեն նշանակուած ցուցակ Ազդագրերուն վրայ.

2135 Ժ. ՏԷՅԼՈՐ
11—26 Յաջորդ Պ. ՄԷՅՖՐԻ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑՔ ԹԷՅԻ

ԷՄ. ՊՈՂԱՊԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՈՒՂՂԱԿԻ ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ
Չինաստանէն, Հնդկաստանէն եւ Ճաբոնէն
12 — Պ.կ. Ճէլալ պէյ խան, — 12
[illegible]

ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ—ԱՐՏԱԾՈՒՄՆ

Քանի տարիէ ի վեր Թէյի մեծաքանակ առեւտուր ընելով, գրանալով ... ի Ռուսիա և Պարսկաստան, բազմաթիւ անձանց խնդրանաց վրայ որոշեցինք քաղաքիս մէջ Թէյի կեդրոնական վաճառատուն մը հաստատել «մեծաքանակ» եւ «փոքրաքանակ» վաճառման համար: Վաճառականք, դեղագործք, նպարավաճառք եւ ընտանիքներն, որք վերահաս ձեռան պատճառաւ իրենց պէտքը կը պատրաստեն, եւ անոնք որ կ'ուզեն ոչ միայն լաւ, հապա նաեւ «ամուր» թէյ ունենալ, կը հրաւիրուին այցելել «Թէյի մեծ մթերանոցներն» եւ գոհ պիտի մնան:

Տուփերուն վրայ պահանջել Էմ. Պողապանի եւ Ընկ. ապրանքագրութիւնն եւ Աքսալոյի պատկերն: 2187

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տօքթօր Այէրի ջերմային հիւանդութեանց դէմ դեղն որ անխափան բժշկութիւն մը է զամ բուժելու, է դառնահամ և ... ամէն տեսակ ֆիզիքական կազմութեանց, որ յառաջ կուգան ճահճախառն չայրերու ջերմէն կամ ... վրայ ու ... օդերէն, որուն օգտակարութիւնը ի տարբերէս ասոր յառաջութիւնը երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդիւնքը ասոր դիւրութեամբն: Այս Ֆիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր անտեսանելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդը, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ցաւեր և անոնցեր, և արեան թունաւորումն, որոց աս անունները տրուած է. ջերմն և տարսաւ (սրթում), թաղուն ջերմ (վիլլի իրթմա), պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն, ամաչքային տենդ և ... տենդեր:

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր որ ամենարդար ... և թունաւորեալ ի ճահիճներէ կամ ճահճախառն վայրերէ, ... թունաւոր նիւթերով, կամ բաց ... և ... ծակոտիներէն ... թունաւոր կազերով, որոց մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ:

Այէրի ջերմի ու տենդից դեղն կը գործէ այդ թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնը և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւն առաւ... անվտանգ և անվնաս է և օգուտն ստոյգ, միայն թէ ... հրահանգից համեմատ գործածուի: Կը ծախուի Միացեալ Նահանգաց և բոլոր Ամերիկեան վաճառատանց մէջ և Ղալաթիա ... 581

Արտօնատէր Ս. ՏՕՄԱՍԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՔԱՈՒՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿՆԵՐ

(ԼԱՍԹԻՔ ԳԱԼՕՇ)

Անգլիոյ Էտինպուրկ քաղաքի հռչակաւոր Նորթհ Պրիթիշ Ռապըր ընկերութեան գործարանին մէջ պատրաստուած:

Յայտնի է թէ ժամանակէ մը ի վեր մայրաքաղաքիս մէջ ամենայն տեսակէն քաուչուէ մուճակներ կը վաճառուին, զորս ամեն որ ստիպուած է գնել ձմեռուան եղանակին վրայ հասնելուն պատճառաւ: Այդ քաուչուէ մուճակներն եթէ գնով խիստ աժան լինին, խիստ յոռի տեսակէն լինելով մէկ քանի օրէն անգործածելի կը դառնան:

Անգլիոյ Նորթհ Պրիթիշ Ռապըր ընկերութեան գործարանն աշխարհիս ամէնէն ընտրելագոյն է քաուչուէ մուճակներու պատրաստութեան համար, իւր արտադրութիւնք խիստ գեղեցիկ են և փայլուն և բուն իսկ քաուչուէ շինուած: Բաւական է այս գործարանի լաստիքներէն մէկ զոյգ միայն գնել փոխանակ միւս գործարաններու արտադրութեններէն երկու զոյգ գնելու: Այն ընդունելութիւնը զոր նոյն գործարանի քաուչուէ լաստիքները գտած են մայրաքաղաքիս մէջ, բաւական ապացոյց մ'է նոցա գերազանցութեան: Այս լաստիքներու խարդախեալներն երևան ելած լինելով հարկ է ուշադրութիւն ընել որ իւրաքանչիւր լաստիքի դուրսի կողմը գտնուի առիւծի պատկեր մը և ներսի կողմը կշիռ մը: Եւ յիշեալ նշաններուն տակը «Էտինպուրկ» բառը գրուած լինի:

Այս լաստիքներ կը գտնուին ի Ղալաթիա Քարաքէօյ թիւ 5 Տիմոնեդի Նորկիաթէսի, ի Պոլիս Սուլթան Համամ թիւ 47 և 49 Սեպուհ Տէմիրճեանի վաճառատանց մէջ և բոլոր քաուչուէ լաստիք ծախողներու քով: 2190

NUBIAN
BLACKING
Produces a
POLISH
without
Brushing
Equal to
PATENT
LEATHER
On BOOTS, SHOES
And
LEATHER GOODS
NUBIAN
IS WATERPROOF.

ՆՈՒԲԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Խիստ յարմար է ներկելու համար կօշիկներն որք առաջին անգամէն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու: Այս փայլն, որ նշանաւոր պայծառութիւն մ'ունի, ամբողջ շաբաթ մը կը տեւէ: Կօշիկներն անթափանցելի կ'ընէ ջուրի և խոնաւութեան: Ցեխը կամ ուրիշ աղտեղութիւնները դիւրաւ կը վերցուին թրջած լաթով մը, առանց փոխելու ներկին փայլը կամ գոյնը:

Այս ներկը կը յարմարի արանց և կանանց ամէն տեսակ կօշիկներու: Կարելի է գործածել զայն նորոգելու համար ճամբորդութեան կաշեայ անօթները:

Գործածման եղանակ. Ներկելի առարկայն խնամով սրբել, այնպէս որ հին ներկէն հետք չմնայ: Ապա փայլուն հեղուկէն քսել, կա'մ սպունգի կտորով մը կա'մ վրձինով: Թրջուած մասերն ոյժն իսկոյն կը չորնայ:

Զգուշանալ կեղծերէն.

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է ԼԵՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վայվոտա, Պահականոցին քով, կայսերան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյին, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա: 2168

ՍԿՕՏԻ ՕՇԱՐԱԿ

(EMULSION SCOTT)

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՁԷՈՒԹՈՒՆ
[illegible]
Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՕՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք

Կարին չափ ախորժահամ է

Մորու ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիփոֆոսֆիթներ և յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճռզաճութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամէնէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով: Գործակալութիւնք են Համմէր և Հիրշէլ, Պոլիս: 1691

ՖՐԱՆՔՕ–ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՊԻՒՏԱՐԵՍԹ
ՀԱՆԴԵՐՁ ՓՈԽԱԴԱՐՁՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստ	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն. Մ. Լօժէն Բարաբոր
» Լիազօր գործակալ և քննիչ. Մ. Նազարէթ Նազըրեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեառք Պալեօղեան և Պալըքճեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տամամայեան Ատանա. Գ. և Ս. Սէթեան Հալէպ. Բ. Շէրէֆէտտին և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէյիրմէնճի օղլու Քօնիա, ևն ևն.

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց ապահովութեան ընկերութիւնք խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ'ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց ի չափահասութեան վճարելի պայմանաւ:

Անձերդ կը համարիմք ըսել թէ ամէն ընտանեաց և զաւակաց տէր անձանց իբր նախրական պարտականութիւն մ'է տարեկան փոքրիկ զոհողութեամբ մը իւր կեանքն և իւր զաւակաց ապագան ապահովել, կամ ի ծերութեան օրերու և կամ յետ մահու իւր որբերն կրնան և զաւակունքը, աղքատութեան տաժանելի ճիրաններէն հեռի պահելու համար ուստի արգոյ հասարակութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք Ֆրանքօ-Հունգարական ընկերութեան շահաւէտ պայմաններուն և վճարականութեան մասնաւոր տեսակներուն որ մէն մի տարի Պիւտաբէշթի մէջ ի ներկայութեան կայսերական պաշտօնէից տեղի կունենան, մէն մի շահող թիւ 100 անգլիական ոսկի շահելու պայմանաւ:

Աւելի ընդարձակ և կարեւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար պէտք է դիմել առ վարչութիւն: Ամեն յեղաւէ յայտարարութիւնք ձրի կը տրուին:

Գոհունակութեամբ կը ծանուցանեմք յարգոյ հասարակութեան թէ, ընկերութեանս 1885 յունվար 1էն մինչ 1886 տարւոյն յունվար 1ի ընդհանուր գործողութեանց հաշուեցուցակին, (վավերացեալ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կառավարութենէն) պահեստի գումարին վրայ 2 միլիոն ֆրանքի պատկառելի գումարի մը յաւելում գոյացած է, որով անցեալ տարւոյն 10 միլիոն պահեստի գումարը ներկային 12 միլիոն է: 654

ՀԱԶԻ, ՇՆՉԱՐԳԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱԶՈՒՆԻՆ, ՑՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ՁԱՅՆԻ ԿՈՐԿՆՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

POWELL'S BALSAM OF ANISEED.
TRADE MARK.

ՇՆՉԱՓՈՂԻ ԵՒ ԽՈՉԱՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ դէմ իբր ... համբաւը մէջտ կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զորս ... ծածած և ճանչցած են նորա յատկութիւնները:

«Անգլիոյ Թագուհւոյն ՆԷԴԼԻ Թնթանօթակրոյն վրայ, ի Ռուի...

«Սիրելի պարոն. Ըստ որում կը նեղուէի յամառ հազէ մը որ ... հանգիստ անցունել, Վ.սեմ. կուժ Քարթնէս յանձնարարեց ինձ գ... անխառն հատիկներով և կրնամ հաւաստել ձեզ թէ առաջին գործ... ցի, առանց իսկ պէտք ունենալու գործերս դադրեցնելու, և առա... Ուստի անոր ազդեցութեան վրայ ունեցած մեծ վստահութեամբ...

(Ստր.) Վ. ԼԻՆՏԼԷ, Նաւի Թնթանօթակիր.

Կը վաճառուի ամէն դեղատանց և արտօնեալ դեղերու վաճառ... շիլին 3 քէնսի և 11 շիլինի:—Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՈՄԱՍ ԲՕՈՒԷԼ, 16, Պլէքֆրայրզ Րօտ, Լոնտոն:

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պոլսոյ ...

2167

Անգլիական Ընդհանուր Մթերանոց, Վոյվոտա, պահականոցին քով, ...

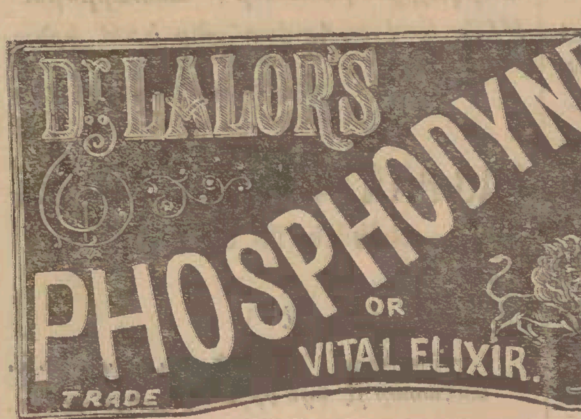

ՖՈՍՖՕՏԻՆ ՏՕՔԹՕՐ ԼԱԼ... ... ուղեղային ... կենսական ...

տունական ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական ...

Կը բուժէ դժուարամարսութիւնը, ջղային եւ սրտի հիւանդութ... ւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները. ընդհ... կասեցունէ կենսական ոյժերու ո եւ է կորուստ որ յառաջ եկած ...

Ջղային տկարութեան եւ սաստ հետեւանաց մէջ այս դեղին ... Մելամաղձութեան զգացումներն եւ ախտանիշք կ'անհետանան ...

ՏՕՔԹՕՐ ԼԱԼՕՐԻ ՖՕՍՖՕՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային ... ծանելով կենսական ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին ... Աւանական կորովը կը կենդանացունէ մարդկային ամբողջ դրութ... կու եւ ստոյգ առողջութիւն մը, այնպէս որ կարելի է բոլոր ... թեամբ եւ գոհունակութեամբ: Ախորժահամ է, կը զօրէ եւ կը ... կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց: Իւր վերանոր... ուած առաջին օրէն իսկ, ջղային դրութեան եւ մտաւորական ... զօրութեան եւ բարօրութեան զգացմամբ մը որ վարժութիւնն ... առողջութիւնը վերանորոգուած է: Ախորժակը հրաշալի կերպով կ'... կը կատարուի: Քունը կը լինի հանդարտ եւ կազդուրիչ: Դէմ... աչերը շողուն կը լինին, մորթը պայծառ եւ առողջ գոյն մը կ'...

Զգուշացէք սուտ նմանութիւններէն: Տօքթօր Լալօրի Ֆոսֆ... մեն շիշերուն մէջ որք բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կ... phodyne, London, England, վրան փորագրուած: Այս դ... բազմաթիւ վտանգաւոր եւ վնասակար կեղծեր:

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պոլսոյ ...

2169

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, պահականոցին քով, ...

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
SOUTH BRITISH AND NATIONAL ՍԱՈՒԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՆԷՇԸՆԸԼ

Ստորագրեալ դրամագլուխ	4,000,000 Անգլ. ոսկի
Պահեստի »	500,000
1873էն ի վեր վճռ. կորուստք	2,500,000

GLASGOW & LONDON ԿԼԱՍԿՕ ԷՆՏ ԼԸՆՏԸՆ
Դրամագլուխ 300,000 Անգլիական ոսկի
Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալք ՀՕՏՍՕՆ ԵՂԲ. ԵՒ ԸՆԿ.
(1880) Պոլիս, Սուլթան Համամ, Սայըթէ խան, թիւ 13, 14, 15

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

Ի ՄԱՆՀԱՅՄ

ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ամբողջ դրամագլուխ	12,500,000 Ֆրանք
Պահեստի »	2,825,000 Ֆրանք

Կ'ապահովագրուին դրամ, թանկագին մետաղ, ... բունակող ծրարներ, որք յանձնուած են ամենազգի ... փոխադրութեան ընկերութեանց:

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim Cie d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց ... 30,500,000 Ֆրանք:

Կ'ապահովագրուին շոգենաւով, երկաթուղով ...

Գիները չափաւոր են և պայմանները ...

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ...

Տ. ԼԸՊԷՏ ԵՒ ԱՆԳԷՍ ՕՂԼԻ

1152 Ընդհանուր Գործակալ ... թիւ ...